بسم‌الله الرحمن الرحیم

University of Washington
Legal Education Support Program-Afghanistan
(LESPA)

وزارت تحصیـــــلات عالـــــــی
معینیت امـــــور علمـــــی

کتاب سبز

رهنمود مأخذ نویسی

محمد بشیر مبشر
همراه با
لطف الرحمن سعید
حشمت خلیل نادرپور
محمد ابراهیم ابراهیمی
محمد فرید طنین
هجرت الله اختیار
احسان الله فیصل

Download from:aghalibrary.com

شناسه:

- نام اثر: کتاب سبز: رهنمود مأخذ نویسی
- نویسنده: محمد بشیر مبشر
- ویراستاران: لطف‌الرحمن سعید، حشمت خلیل نادرپور، محمد ابراهیم ابراهیمی، و محمد فرید طنین
- برگرداننده‌گان: هجرت الله اختیار و احسان الله فیصل
- برگ‌آراء و ناظر چاپ: باحث رهنما
- سال چاپ: زمستان ۱۳۹۷
- شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه
- ناشر: دفتر لیسپا
- چاپ: نشرپرند/۰۲۰۲۵۱۳۹۲۰
- نشانی برقی: **Parand.publication2015@gmail.com**

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

پیشگفتار

استفاده از منابع و مآخذ معتبر و طرز رجوع به این منابع از مهمترین اجزای تهیهٔ کتاب درسی، رساله علمی، گزارش تحقیقی، پایان نامهٔ تحصیلی و سایر آثار علمی میباشد. منظور از منبع نگاری این است که نویسنده چگونگی استفاده از اندیشه های دیگران را به خواننده معرفی نماید و ضمنا از سرقت ادبی/علمی (Plagiarism) خود داری کند. معمولا در نشریات اکادمیک، مجلات و کنفرانس های علمی روش منبع نگاری نظر به رشته و تخصص متفاوت است.

با درنظرداشت این نیاز و حفظ یگانگی در شیوه های منبع نگاری و معیاری ساختن استناد دهی به آثار و تحقیقات علمی، وزارت تحصیلات عالی کتاب سبز (رهنمود مأخذ نویسی) را به همکاری برنامهٔ حمایت از آموزش های حقوقی افغانستان (لیسپا) تهیه و به جامعهٔ اکادمیک افغانستان معرفی میدارد. این رهنمود با درنظرداشت معیار های بین المللی و نیاز جامعه اکادمیک افغانستان مخصوصا پوهنځی های حقوق و شرعیات تدوین گردیده است.

وزارت تحصیلات عالی افغانستان تهیه این رهنمود را یک اقدام مهم علمی جهت معیاری ساختن آثار علمی در افغانستان دانسته تا منبعد محققین و اعضای کادر علمی رشته های شرعیات، حقوق و علوم سیاسی و دیگر رشته های علوم اجتماعی از این رهنمود، که اینک به زیور چاپ مزین شده و کاپی آن نیز در وبسایت وزارت تحصیلات عالی در دسترس می باشد، در تمام آثار علمی خویش استفاده نمایند.

وزارت تحصیلات عالی افغانستان از برنامه حمایت از آموزش های حقوقی افغانستان (لیسپا) و سایر افراد ذیدخل که این رهنمود را تهیه و تدوین نموده اند، سپاسگزاری می نماید.

پوهنمل دیپلوم انجنیر عبدالتواب بالاکرزی
معین علمی وزارت تحصیلات عالی

در مورد برنامه حمایت از آموزشهای حقوقی-افغانستان (LESPA)

برنامۀ حمایت از آموزشهای حقوقی-افغانستان(LESPA) یک برنامۀ ارتقای ظرفیت برای کادر علمی پوهنځی های شرعیات وحقوق افغانستان می باشد. این برنامه با حمایت مالی وزارت امور خارجه امریکا تمویل و از طریق پوهنتون واشنگتن و با همکاری وزارت محترم تحصیلات عالی افغانستان در پوهنځی های متذکرۀ پوهنتون های دولتی کشور تطبیق می گردد. برنامۀ لیسپا از سال ۲۰۰۴ بدینسو در راستای ارتقای ظرفیت استادان پوهنځی های متذکره فعالیت نموده و تا به حال برای بیش از ۵۰ تن از استادان پوهنځی های یاد شده بورسیه های ماستری و برای ۷ تن از استادان جوان بورسیۀ دوکتورا را فراهم گردانیده است. برعلاوه، لیسپا برنامه های زمستانی و تابستانی روش تحقیق و آموزش انگلیسی اکادمیک حقوقی، محاکم تمثیلی و سیمینارهای متعددی جهت نشر مقالات علمی استادان در ژورنال های بین المللی را تدویر نموده است.

در مورد کتاب سبز

رهنمود مأخذ نویسی کتاب سبز جهت معیاری ساختن آثار علمی و تحقیقی، بویژه آثار علمی استادان و دانشجویان پوهنځی های حقوق و شرعیات کشور، با همکاری جمعی از استادان مرکز و ولایات تهیه شده است. این رهنمود با الهام از منابع معتبر چون Bluebook و Redbook و بر بنیاد رهنمود های قبلی معمول در کشور تهیه گردیده است. این رهنمود توسط داکتر محمد بشیر مبشر، کارشناس آموزش‌های حقوقی، تدوین گردیده و در ویراستاری آن پوهاند محمد ابراهیم ابراهیمی، استاد پوهنځی شرعیات پوهنتون کابل ، پوهنمل لطف الرحمن سعید، استاد پوهنځی شرعیات پوهنتون کابل و مسؤول عمومی برنامه لیسپا در افغانستان، پوهندوی محمد فرید طنین، استاد پوهنتون کابل و عضو بورد علمی ریاست عمومی انسجام امور اکادمیک وزارت تحصیلات عالی و حشمت خلیل نادرپور مشاور حقوقی لیسپا، نقش داشته اند. همچنان در طرح و تدوین این رهنمود نظریات استادان حقوق و شرعیات پوهنتون های مختلف کشور گرفته شده و بعد از بررسی دقیق توسط رییس انکشاف برنامه های علمی وزارت، محترم پوهنمل خواجه زبیر صدیقی، پوهنوال غلام مصطفی نخبه، استاد پوهنځی شرعیات پوهنتون کابل و منظوری مقام معینیت امور علمی محترم پوهنمل عبد التواب بالاکرزی اقدام به طبع و نشر آن گردید.

قابل یاد آوری است که ترجمۀ پشتو رهنمود توسط محترم هجرت الله اختیار، استاد پوهنځی حقوق پوهنتون ننگرهار صورت گرفته و توسط محترم احسان الله فیصل، استاد پوهنځی حقوق پوهنتون کندهار

و پوهنمل لطف الرحمن سعید، استاد پوهنځی شرعیات پوهنتون کابل بازنگری شده است. همچنان محترم نقیب الله ثاقب، رییس پوهنځی حقوق پوهنتون ننگرهار و محترم عبدالغفار صافی، معاون علمی پوهنتون کنر، متن پشتو رهنمود را بازنگری و نظریات خویش را در زمینه با ما شریک ساخته‌اند. در اخیر از آقای مسعود احمد نورستانی، مدیر عمومی اجرایی و احمد ندیم کاکر، مسؤول اداری دفتر لیسپا که در تنظیم امور لوجیستکی این رهنمود همکاری نمودند، امتنان مینماییم.

فهرست مطالب

قاعده ۱: منابع اسلامی ۱۳
قاعده ۲: منابع ادیان دیگر ۱۵
قاعده ۳: قوانین و مقررات ۱۶
قاعده ۴: قضیه ۱۹
قاعده ۵: مصوبات حقوقی ۲۲
قاعده ۶: اسناد حقوقی بین المللـــی ۲۳
قاعده ۷: کتاب ۲۵
قاعده ۸: مقاله ۳۰
قاعده ۹: گزارش ۳۳
قاعده ۱۰: منابـــع چاپ نشـده ۳۷
قاعده ۱۱: سایت انترنتی ۴۰
قاعده ۱۲: مبـاحث شفاهی ۴۲
قاعده ۱۳: منابع تصویری و صوتی ۴۴
اصول ده گانـه ۴۶

قاعده ۱: منابع اسلامی

قاعده ۱. ۱: قرآن کریم

قرآن کریم، {عنوان سوره، آیه x}

مثال۱: قرآن کریم، {الفاتحة، آیه۶ }

مثال۲: قرآن کریم، {الأنعام، آیه ۱۳۸}

قاعده ۱. ۲: حدیث شریف

نام مکمل نویسنده کتاب حدیث (سال چاپ). نام مکمل کتاب، محقق: نام محقق (اگر کسی تحقیق کرده باشد)، محل چاپ، ناشر، جلد(x)، صفحه.

مثال: محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري الجعفي (۱۴۲۲ق). صحيح البخاري، محقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، بيروت، دار طوق النجاة، جلد(۵)، ص ۱۲۳.

قاعده ۱. ۲. ۱: اگر احادیث شماره گذاری شده باشد

نام مکمل نویسنده کتاب حدیث (سال چاپ). نام مکمل کتاب، محقق: نام محقق (اگر کسی تحقیق کرده باشد)، محل چاپ، ناشر، حدیث x.

مثال: محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري الجعفي (۱۴۲۲ق). صحيح البخاري، محقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، بيروت، دار طوق النجاه، حديث ۱۵۰۳.

قاعـده ۱. ۲. ۲: در صورتـی کـه از کتاب حدیث تکراراً اسـتفاده شـود، فقـط بـه ذکـر نـام کتـاب حدیـث و بعـد شـمارۀ حدیـث و یـا صفحـه آن اکتفـا گـردد.

مثال ۱: صحیح البخاری، حدیث ۱۵۰۴.
مثال ۲: صحیح البخاری، ص ۱۲۳.

قاعده ۲: منابع ادیان دیگر

قاعـده ۲. ۱: در صورتـی کـه منبـع مربـوط بـه یکـی از ادیـان ابراهیمـی باشد.

نـام منبـع، بـاب، سـفر. ترجمه/تدویـن: نـام مترجم/تدویـن کننـده (سـال تدویـن). محـل نشـر، ناشـر، صفحـه.

مثال: کتـاب مقـدس: عهد عتیـق و عهد جدیـد، ۴۰، ۲۸. ترجمـه: فاضل خـان همدانـی (۱۳۸۰ش). تهـران، انتشـارات اسـاطیر، ۵۵.

قاعده ۲. ۲: در صورتی که منبع مربوط به یکی از ادیان غیر ابراهیمی باشد.

نـام منبع، فصـل، جـزء. ترجمه/تدویـن: نـام مترجم/تدویـن کننده (سـال تدویـن). محـل نشـر، ناشـر، صفحه.

مثال: بهگـود گیتـا، انـدوه ارجونـا، ۳۹. ترجمـه: محمـد علـی موحـد (۱۳۷۴ش). تهـران، چـاپ خانـهٔ نیـل، ۶۶.

قاعده ۳: قوانین و مقررات

قاعده۳. ۱: قانون اساسی.

نام قانون اساسی (سال انتشار). شماره جریده رسمی، ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال۱: قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان (۱۳۸۲ش). ۸۱۸ جریده رسمی، مادۀ ۳۵ (۲) (۴).

مثال۲: قانون اساسی افغانستان (۱۳۴۳ش). ۱۲ جریدۀ رسمی، مادۀ ۱۹(۲).

قاعده ۳. ۱. ۱: در صورتی که قانون اساسی یک کشور دیگر با شد.

نام قانون اساسی (سال انتشار). ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال: قانون اساسی ۱۹۴۵ جمهوری اندونیزیا (۱۹۴۵). ماده ۲۹.

قاعده ۳. ۲: قانون عادی (مصوبۀ پارلمان).

نام قانون (سال انتشار). شماره جریدۀ رسمی، ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال: قانون انتخابات جمهوری اسلامی افغانستان (۱۳۹۵ش). ۱۲۲۶جریدۀ رسمی، ماده ۱۴(۳) (۱).

قاعده۳. ۲. ۱: در صورتی که مسودۀ قانون مورد نظر باشد، نام قانون با اصطلاح مسوده آغاز گردد.

مسـودهٔ نام قانون (سال تسـوید). ماده (فقره) (جزء/بند).

مثـال: مسـودهٔ کود جزا (۱۳۹۶ش). ماده ۴۴(۳).

قاعـده ۳. ۲. ۲: در صورتی که قانون مربوط به یک کشـور دیگر باشد.

نام کشور، نام قانون (سال انتشار). ماده (فقره).

مثال: جمهوری کنیا، قانون احزاب سیاسی (۲۰۱۲). ماده ۱۱.

قاعده۳. ۳: مقرره

عنوان مقرره (سال انتشار). شمارهٔ جریدهٔ رسمی، ماده (فقره).

مثال: مقرره تنظیم امور مالی و مصارف عامه (۱۳۸۵ش). ۳ جریدهٔ رسمی، ماده ۲.

قاعده ۳. ۴: فرمان تقنینی.

عنوان فرمان تقنینی (سال انتشار). فرمان تقنینی شماره x، شمارهٔ جریدهٔ رسمی، ماده (فقره) (بند).

مثال: قانون انتخابات (۱۳۹۵ش). فرمان تقنینی ۱۰۵، ۱۲۲۶ جریدهٔ رسمی، ماده ۳.

قاعده ۳. ۵: اساسنامه، لایحه، پالیسی، طرزالعمل، رهنمود.

عنـوان طرزالعمل/لایحه/پالیسـی/طرزالعمل/رهنمود (سـال انتشـار). نـام نهـاد، مـاده (فقـره).

مثال۱: اصـول وظایـف داخلـی ولسـی جرگـه (۱۳۹۶ش). ولسـی جرگـه، مـاده۴(۳).

مثال۲: پالیسی حکومتداری محلی (۲۰۱۰). اداره مستقل ارگان های محلی، ماده ۴.

قاعده۳. ۵. ۱: در صورتی که مسوده اساسنامه، لایحه، طرزالعمل، و پالیسی و یا رهنمود مورد استناد قرار گیرد، همان قاعده ۵.۳ با اضافهٔ مسوده در شروع عنوان آن رعایت گردد.

مثال۱: مسودهٔ اصول وظایف داخلی ولسی جرگه (۱۳۸۹ش). ولسی جرگه، ماده ۴(۳).

مثال۲: مسودهٔ پالیسی حکومتداری محلی (۲۰۰۹). اداره مستقل ارگان های محلی، ماده ۱.

قاعده ۳. ۶: در صورتی که درج قوانین و مقررات به لسان دیگر مورد نظر باشد، (۱) قواعد بالا رعایت گردد، اما (۲) منابع مذکور با نام کشور شروع گردد و (۳) شمارهٔ جریدهٔ رسمی حذف گردد

مثالها:

— Indonesia, Undang-Undang Dasar Republik Indonesia 1945 (1945). art. 130.

— Germany, Bundesnotarordnung (1937). art. 5.

— USA, Credit Practices Rule (1999). art. 5.

— USA, __ (1971-1975). Executive Order 11,609, art. 1.

قاعده ۴: قضیه

قاعده۴. ۱: ستره محکمه

۴. ۱. ۱: قضیهٔ جزایی در ستره محکمه

موضوع قضیه (تاریخ ابلاغ حکم). (ثارنوال-مدعی علیه) ستره محکمه، نمبر قضیه.

مثال: اختطاف (۴ ثور ۱۳۹۴ش). (ثارنوال –انور شاه) ستره محکمه، ۱۲۷.

۴. ۱. ۲: قضیهٔ مدنی و تجارتی در ستره محکمه

موضوع قضیه (تاریخ ابلاغ حکم). (مدعی - مدعی علیه) ستره محکمه، نمبر قضیه.

مثال: مبلغ ۴۹۲۰۶۶ کلدار پاکستانی (۱ حوت ۱۳۸۹ش). (وزیرگل-عبدالله) ستره محکمه، ۹۳.

قاعده۴. ۲: قضیه در محاکم ابتدایی و استیناف

قاعده۴. ۲. ۱: قضیهٔ جزایی در محاکم ابتدایی و استیناف

موضوع دعوی (تاریخ ابلاغ). (ثارنوال-مدعی علیه) ولایت، محکمهٔ فیصله کننده، نمبر قضیه.

مثال۱: قضیهٔ فروش گوشت سگ (۱۸ حوت ۱۳۹۳ش). (ثارنوال-عیسی، عبدالقادر وولی جان) هرات، محکمهٔ استیناف، ۴۱۸.

مثال۲: قضیهٔ سرقت موتر (۱ حمل ۱۳۹۱ش). (ثارنوال-نبی و فریدخان) کابل، محکمهٔ ابتداییهٔ حوزهٔ دوم، ۶۱.

قاعده۴. ۲. ۲: قضیهٔ مدنی در محاکم ابتدایی و استیناف

موضوع دعوی (تاریخ ابلاغ). (مدعی - مدعی علیه) ولایت، محکمهٔ فیصله کننده، نمبر قضیه.

مثال۱: غصب زمین (۱۷ عقرب ۱۳۸۳ش). (شاه گل-آغاجان) جوزجان، محکمهٔ استیناف، ۴۰۱.

مثال۲: درخواست تفریق به سبب عدم پرداخت نفقه (۱۱ اسد ۱۳۸۳ش). (مرضیه وفا-احمد زبیر) کابل، محمکهٔ فامیلی، ۱۵۰.

قاعده۴. ۳: در صورتی که قضیه مربوط به یک کشور دیگر باشد.

نام کشور، موضوع قضیه (تاریخ ابلاغ). (مدعی - مدعی علیه) محکمهٔ فیصله کننده، نمبر قضیه.

مثال: آسترالیا، اعطای زمین (۱۹۹۲). (مبو - کوینلندII) محکمهٔ عالی، ۱۷۵.

قاعده۴. ۴: در صورتی که (۱) نام طرفین قضیه موجود نباشد، (۲) حکم محکمه نهایی نشده باشد، و یا (۳) نویسنده بدلایلی حقوقی نخواهد نام آنها را ذکر کند، همان قواعد بالا با حذف نام طرفین قضیه رعایت گردد. البته در مورد سوم نویسنده باید توضیحات لازم را در متن رساله خویش ارایه کند.

مثال۱: قضیهٔ سرقت موتر (۱ حمل ۱۳۹۱ش). کابل، محکمهٔ ابتداییه حوزه دوم، ۴۷.

قاعده۴. ۵: قضایای بین المللی (محاکماتی و حکمیتی)

موضوع قضیه (تاریخ ابلاغ). (مدعی - مدعی علیه)، محکمهٔ فیصله کننده، نمبر قضیه.

مثال: فعالیتهای نظامی و شبه نظامی (۲۷ جون ۱۹۸۶). (نیکاراگوا- ایالات متحده)، محکمهٔ بین المللی عدالت، ۱۴.

قاعده۴. ۶: در صورتی که درج یک قضیه به لسان دیگر مورد نظر باشد، (۱) قواعد بالا رعایت گردد، اما (۲) در صورتی که قضیه مربوط به کشور خاصی باشد منبع مذکور با نام کشور شروع گردد، (۳) در صورتی که قضیه مربوط به یکی از محاکم بین المللی باشد منبع مذکور با اصطلاح "International" شروع گردد و (۴) در صورتی که قضیه مربوط به یک محکمهٔ قاره یا منطقه باشد منبع مذکور با نام همان منطقه/قاره شروع گردد.

مثالها:

—— Australia, __ (1992). (Mbo - Queenland II) Supreme Court, 175.

—— USA, __ (2002). (Fox Television Stations, Inc. - FCC) Washington D.C., D.C. Circuit Court, 293 F.3d 537.

—— International, Military and Paramilitary Activities (27 Jun. 1986). (Nicaragua - USA) I.C.J. 14.

—— Europe, __ (2001). (Papon - France) European Court of Human Rights, 235.

قاعده ۵: مصوبات حقوقی

قاعده۵. ۱: مصوبهٔ ستره محکمه

ستره محکمه، مصوبهٔ (x)، نام مصوبه (سال انتشار). ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال: ستره محکمه، مصوبهٔ (۴۱۶)، فروش املاک دولتی (۱۳۹۰ش). ماده ۱.

قاعده۵. ۲: مصوبهٔ کابینه/شورای وزیران

کابینه/شورای وزیران، مصوبهٔ (x)، نام مصوبه (سال انتشار). ماده (فقره)(جزء/بند).

مثال: شورای وزیران، مصوبه (۱۱)، نهالشانی و حفظ محیط زیست (۱۳۹۴ش). ماده ۱.

قاعده۵. ۳: مصوبهٔ کمیسیونها

نام کمیسیون، مصوبه (x)، نام مصوبه (سال انتشار). ماده (فقره)(جزء/بند).

مثال۱: کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی، مصوبهٔ (۷۱)، تفسیر کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی از مواد ۷۲ / ۷۵ / ۷۷ / ۸۹ و ۹۲ قانون اساسی در پاسخ به احاله ولسی جرگه شورای ملی (۱۳۹۳ش). ماده ۸.

مثال۲: کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان، مصوبهٔ (۷)، تعیین تاریخ برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی(۱۳۹۶ش).

قاعده ۶: اسناد حقوقی بین المللـــی

قاعده۶. ۱: موافقتنامه/معاهدهٔ دوجانبه و سه جانبه

عنوان (تاریخ انعقاد). (نام کوتاه کشورهای عضو) ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال: موافقتنامه همکاریهای استراتیژیک (۲ می ۲۰۱۲). (افغانستان و ایالات متحده) ماده ۸.

قاعده۶. ۲: موافقتنامه/معاهدهٔ چندین جانبه (بیشتر از سه)

عنوان معاهده (تاریخ انعقاد). ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال: اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر (۱۳۲۷ش). ماده ۱۵(۲).

قاعده۶. ۳: اساسنامه سازمانهای بین المللی

نام منشور (تاریخ انعقاد). ماده (فقره).

مثال:۱: منشور سازمان ملل متحد (۲۶ جون ۱۹۴۵). ماده ۱۱.

مثال:۲: اساسنامه دیوان بین المللی عدالت (۱۷ دسامبر ۱۹۶۳). ماده ۱(۲).

قاعده۶. ۴: قطعنامه یا فیصله نامه سازمانهای بین المللی

موضوع قطعنامه (تاریخ صدور). نهاد صادر کننده، قطعنامه x، ماده (فقره) (جزء/بند).

مثال: وضعیت حقوق بشر در میانمار(۲۴ دسامبر ۲۰۱۷). مجمع عمومی ملل متحد، قطعنامه ۲۴۸/۷۲، ماده۱(a).

قاعده۶. ۵: در صورتی که درج یک سند حقوقی بین المللی به لسان دیگر مورد نظر باشد، قواعد بالا رعایت گردد.

مثالها:

— Strategic Partnership Agreement (30 Sep. 2014). (Afghanistan and U.S.A) art. 5(1)(a).

— Universal Declaration of Human Rights (10 Dec. 1948). art. 19.

— Charter of the United Nations (26 Jun. 1945). art 7.

— Situation of human rights in Myanmar (24 Dec. 2017). United Nation General Assembly, Res. 72/248, art. 1(a).

قاعده ۷: کتاب

قاعده۷. ۱: در صورتی که کتاب دارای یک نویسنده باشد.

نام مکمل نویسنده (سال چاپ). عنوان کتاب، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: محمد طاهر هاشمی (۱۳۸۴ش). به سوی دموکراسی: قانون اساسی و نظام سیاسی نوین افغانستان، کابل، بنیاد انتشارات پرنیان، ۱۵۲.

قاعده۷. ۲: در صورتی که کتاب دارای دو یا سه نویسنده باشد.

نام مکمل نویسنده اول، نام مکمل نویسنده دوم، نام مکمل نویسنده سوم (سال چاپ). عنوان کتاب، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: فرج الله رهنورد، نعمت الله مهدوی راد (۱۳۸۹ش). مدیریت انتخابات، تهران، انتشارات اطلاعات، ۱۹۲.

قاعده۷. ۳: در صورتی که کتاب دارای بیشتر از سه نویسنده باشد.

نام مکمل نویسنده اول و دیگران (سال چاپ). عنوان کتاب، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: ناصر مکارم شیرازی «و دیگران» (۱۳۵۴ش). تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۴۸۰.

قاعده۷. ۴: در صورتی که کتاب فاقد اسم نویسنده باشد، اصل ۲ این رهنمود رعایت گردد.

ـــــــ (سال چاپ). عنوان کتاب یا نشریه، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: ـــــــــ (۱۳۳۶ش). حدودالعالم من المشرق الی المغرب، کابل، مطبعهٔ دولتی، ۴۱.

قاعده۷. ۵: در صورتی که نام مولف غلط تحریر شده باشد.

نام اشتباهی نویسنده (نام مکمل اصلی نویسنده، سال چاپ). عنوان کتاب، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: نورگل (محمد کاظم، ۱۹۴۸). ده نشینان، پشاور، منور پرس، ۱۹.

قاعده۷. ۶: در صورتیکه کتاب فاقد سال چاپ باشد، اصل ۲ این رهنمود رعایت گردد.

نام نویسنده (ـــــــــ). عنوان کتاب یا نشریه، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: ابومحمد غانم بن محمد البغدادی الحنفی (ـــــــــ). مجمع الضمانات، قم، دارالکتاب الاسلامی، ۲۱۵

قاعده۷. ۷: در صورتی که کتاب دارای چندین جلد بوده و فقط یکی از جلدهای آن مورد نظر باشد.

نام مکمل نویسنده (سال چاپ). عنوان کتاب، جلد(x)، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: محمد بن احمد بن ابی سهل السرخسی (۱۴۱۴ق). المبسوط، جلد(۳۰)، بیروت، دارالمعرفة، ۱۷۳.

قاعده ۷. ۸: در صورتی که کتاب ترجمه از یک لسان دیگر باشد.

نام مکمل نویسنده (سال چاپ). عنوان کتاب، مترجم: نام مکمل مترجم، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: زلمی خلیلزاد (۱۳۹۵ش). فرستاده: از کابل تا کاخ سفید، سفر من در جهان آشفته، مترجم: هارون نجفی زاده، کابل، انتشارات عازم، ۹۷.

قاعده۷. ۹: در صورتی که کتاب یک تا سه تدوین کننده داشته باشد.

نام مکمل تدوین کننده یا نام های مکمل تدوین کننده ها (سال چاپ). عنوان کتاب، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال۱: اسدالله سعادتی (۱۳۹۴ش). اصلاحات انتخاباتی: گزارشی از مطالعات، کارکردها، توصیه ها و پیشنهادات کمیسیون خاص اصلاحات انتخاباتی، کابل، انتشارات سعید، ۱۱۳.

مثال۲: محمد نبی احمدی، مجید اسماعیل زاده (۱۳۹۳ش). دموکراسی افغانی: فرصتها و چالشها، کابل، انتشارات امیری، ۵۳.

نوت: در صورتیکه یک کتاب بیشتر از سه تدوین کننده داشته باشد، منبع مذکور با نام نویسنده اول همرا با واژه «و دیگران» آغاز گردد.

قاعده۷. ۱۰: در صورتی که تنها فصلی از یک کتاب مورد استناد باشد.

نام مکمل نویسنده، عنوان فصل (به شکل ایتالیک). در: نام مکمل تدوین کننده (سال چاپ). عنوان کتاب، محل چاپ، ناشر، صفحه.

مثال: غلام حیدر علامه، جرایم انتخاباتی. در: محمد نبی احمدی، مجید اسماعیل زاده (۱۳۹۳ش). دموکراسی افغانی: فرصتها و چالشها، کابل، انتشارات امیری، ۹۳.

نوت: منظور از واژۀ «در» اشاره به کتابی مینماید که فصل مورد نظر در آن کتاب به چاپ رسیده است.

قاعده۷. ۱۱: در صورتی که کتاب به لسان دیگر باشد، قواعد بالا رعایت گردد.

مثالها:

- Jennifer Brick Murtazashvili (2016). Informal Order and The State in Afghanistan, New York, Cambridge University Press, 115.
- Thomas Barfield (2012). Afghanistan: A Cultural and Historical Analysis, New Jersey, Princeton University Press, 340.
- Alvin Rabushka, Kenneth A. Shepsle (1972). Politics in Plural Societies: A Theory of Democratic Instability, New York, Pearson Longman, 105.
- Joo-Cheong Tham and Others (2011). Electoral Democracy: Australian Prospect, Melbourne,

Melbourne University Publishing, 58.

—— Robert G. Moser, *Electoral Engineering in New Democracies*: *Can Preferred Electoral Outcomes Be Engineered?* In: Zoltan Barany & Robert G. Moser (2009). Is Democracy Exportable? New York, Cambridge University Press, 136.

قاعده ۸: مقاله

قاعده۸. ۱: مقاله

نام مکمل نویسنده (سال چاپ). عنوان مقاله، نام مجله، جلد(x)، صفحه.

مثال۱: محمد ایوب یوسفزی (۱۳۹۶ش). چارچوب قانونی مدیریت انتخابات در افغانستان بعد از ۲۰۰۱/۱۳۸۰، مجلۀ مطالعات حقوقی افغانستان، جلد(۱)، ۹۵.

مثال۲: لطف الرحمن سعید (۱۳۹۷ش) . تحلیلی از مادۀ ۵۷۸ کود جزا در پرتو آیۀ "واضربوهن..." مجلۀ شرعیات، جلد(۲)،۱۰۱.

قاعده۸. ۱. ۱: در صورتی که مقاله دارای دو و یا سه نویسنده باشد.

نام مکمل نویسنده اول، نام مکمل نویسنده دوم، نام مکمل نویسنده سوم (سال چاپ). عنوان مقاله، نام مجله، جلد(x)، صفحه.

مثال: جان برایت، علی وردک (۱۳۹۶ش). په افغانستان کی جرم او جګړه، د افغانستان د حقوقی مطالعاتو مجله، توک(۱)،۱۷۹.

قاعده۸. ۱. ۲: در صورتی که مقاله دارای بیشتر از سه نویسنده باشد.

نام مکمل نویسندۀ اول «و دیگران» (سال چاپ). عنوان مقاله، نام مجله، جلد(x)، صفحه.

مثال: مهدی موسوی و دیگران (۱۳۹۵ش). نگاه نزدیک به مردان و انواع مردانگی: مشارکت فعال مردان در برابری جنسیتی، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان، ــــــ، ۱۲.

قاعده۸. ۲: درصورتی که مقاله، ترجمه از لسان دیگر باشد.

نام مکمل نویسنده یا نویسنده ها (سال چاپ). عنوان مقاله. نام مکمل مترجم، نام مجله، جلد(x)، صفحه.

مثال: کاوون کاکر، توماس کریمر، همایون رؤفی (۱۳۹۶ش). تکامل قوۀ اجراییه در افغانستان: نگاهی به گذشته و پیشنهاد های در مورد راه پیشرو. سید رضا کاظمی، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان،ـــــــ ، ۵.

قاعده۸. ۳: در صورتی که مقاله در مجلۀ الکترونیکی چاپ شده باشد یا از طریق یک سایت انترنتی قابل دسترس باشد.

نام مکمل نویسنده (سال چاپ). عنوان مقاله، نام مجله، جلد(x)، صفحه. لینک.

مثال: حسن علی انوری (۱۳۹۵ش). حقوق بشر و اهمیت شهروندی، پژوهشنامه گوهرشاد، جلد(۲)، ۵۱.
http://gawharshad.edu.af/dari/wp-content/uploads/site.pdf.

قاعده۸. ۴: در صورتی که مقاله به لسان دیگر باشد قواعد بالا رعایت گردد.

مثالها:

— Nasiruddin Nezaami (2015). Designing Trial Avoidance Procedures for Post-Conflict, Civil Law Countries: Is German Absprachen an Appropriate

Model for Efficient Criminal Justice in Afghanistan, ILSA Journal of International and Comparative Law, vol. (22), 16.

— Abdul Mahir Hazim (2017). Toward Cooperation Between Afghanistan and the International Criminal Court, The George Washington International Law Review, vol. (47), 639.

— Tilman J. Roder, Rainer Grote (2017). Delays of Elections and the Constitutional Legitimacy of the Jirga, Journal of Afghan Legal Studies, vol. (1), 146.

— André Blai and Others (2011). Strategic Vote Choice in One-round and Two-round Elections: An Experimental Study, Political Research Quarterly, Vol. (64), 640

— Najibullah Hakimi (2016). Designing an Emergency Arbitration Mechanism for Afghanistan: A Composite of Successful Models from the International Community, Southwestern Journal of International Law, vol. (22), 274. https://www.swlaw.edu/media/3391

قاعده ۹: گزارش

قاعده۹. ۱: در صورتی که نام نویسنده در گزارش ذکر شده باشد.

نام مکمل نویسنده (سال چاپ). نوع گزارش: عنوان گزارش، سازمان، صفحه. لینک.

مثال: انریکو بیسوگینو و دیگران (۱۳۸۸ش). گزارش فساد اداری در افغانستان: قضایای گزارش شدهٔ رشوت توسط متضررین، دفتر سازمان ملل متحد برای مواد مخدر و جرم، ۱۶.
https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Afghanistan/Afghanistan-corruption-survey2010-Dari.pdf

قاعده۹. ۱. ۲: در صورتیکه در گزارش نام نویسنده ذکر نشده باشد، اصل ۲ همین رهنمود رعایت گردد.

ـــــــــ (سال چاپ). نوع راپور: عنوان، سازمان، صفحه. لینک.

مثال: ـــــــــ (۱۳۹۳ش). راپور سالانه: تاسیس، آمادگی و دست آوردها، کمیسیون مستقل شکایات انتخاباتی، ۲۷.
http://iecc.gov.af/Content/files/Annual%20Report%20Dari.pdf

قاعده۹. ۲: گزارش خبری

نام مکمل نویسنده (تاریخ نشر). عنوان گزارش به ایتالیک، نام نشریه، صفحه/لینک.

مثال: ظفرشاه رویی (۹ عقرب ۱۳۹۶). مجلس فرمان تعدیل قانون ثبت احوال نفوس را رد کرد، ۸ صبح، ۳.

http://8am.af/1396/08/09/the-parliament-rejected-the-amendment-to-the-law-on-the-registration-of-civilian-population/

قاعده۹. ۲. ۱: در صورتی که اسم نویسنده در گزارش خبری ذکر نشده باشد، اصل ۲ این رهنمود رعایت گردد

ـــــــــــ (تاریخ نشر). عنوان گزارش به ایتالیک، نام نشریه، صفحه/لینک.

مثال: ـــــــــــ (۱۸ فبروری ۲۰۱۵). افغانستان بعد از سوریه و بحرین بدترین انتخابات ۲۰۱۴ را داشت، بی بی سی فارسی.
http://www.bbc.com/persian/afghanistan/2015/02/150218_zs_best_worst_global

قاعده۹. ۳: اعلامیه/بیانیه/پیام مطبوعاتی.

نام نهاد (تاریخ). موضوع بیانیه. لینک.

مثال۱: دفتر ریاست جمهوری (۱۶ عقرب ۱۳۹۶ش). اعلامیۀ مطبوعاتی در پیوند به حمله تروریستی بالای تلویزیون شمشاد.
https://president.gov.af/fa/PR-4311

مثال۲: ولسی جرگه (۲۱ حمل ۱۳۹۵ش). پیام تسلیت ولسی جرگه شورای ملی افغانستان بخاطر حمله تروریستی روز سه شنبه در شهر کابل.
http://wj.parliament.af/

قاعده۹. ۴: در صورتی که گزارش به لسان دیگر باشد، همان قواعد بالا رعایت گردد.

مثال‌ها:

— Alan Renwick (2014). Survey Report: Afghan Perceptions of Democracy & Elections, Free and Fair Election Forum of Afghanistan, 37 http://www.sciencespo.fr/psia/sites/sciencespo.fr.psia/files/Afghan %20Perceptions%20on%20Democracy%20and%20Elections%20final%20report.pdf.

— _____ (2009). Final Report: Presidential and Provincial Council Elections, European Union Election Observation Mission, 6. http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/ files/resources/D6EAB212011938EF49257696001E2076-Full_Report.pdf.

— Bryan Denton 10(Dec. 2014). *For Afghans, Name and Birthdate Census Questions Are Not So Simple*, New York Times. http://www.nytimes.com/2014/12/11/world/asia/for-afghans-name-and-birthdate-census-questions-are-not-so-simple.html?_r=0.

— _____ (13 Jun. 2014). *Recap*: *Afghanistan Votes*

2014 The Wall Street Journal http://blogs.wsj.com/dispatch/2014/06/13/as-it-happens-afghanistan-votes-2014-3/

قاعده ۱۰: منابـــع چاپ نشـده

قاعده ۱۰. ۱: پایان نامه تحصیلی (دوکتورا، ماستری و لسانس)

نام مکمل نویسنده (سال، نوعیت پایان نامه). عنوان پایان نامه، نام نهاد تحصیلی، محل، صفحه.

مثال: زبیر صدیقی (۱۳۹۶ش، پایان نامه ماستری). بررسی نظام رسیدگی به شکایات انتخاباتی در افغانستان، دانشگاه آزاد، کابل، ۳۱.

قاعده ۱۰. ۱. ۱: در صورتی که پایان نامه به گونه آنلاین قابل دسترس باشد، لینک آن در اخیر اضافه گردد.

مثال: حسن محمدي زنجيره (۱۳۸۵ش، تیزس لسانس). اصول طراحي فيكسچرهاي مدولار به كمك كامپيوتر (CAMFD) ، تهران، ص ۷.
http://mech.tct.ac.ir/Uploads/3/cms/user/File/33/template.pdf

قاعده ۱۰. ۲: مقاله چاپ نشده

نام مکمل نویسنده (سال، نوعیت مقاله). عنوان مقاله ، نام کنفرانس/ورکشاپ/سمپوزیم، صفحه.

مثال: غزال حارس (۲۰۱۷، مقاله زیرکار). رویهٔ قضایی در افغانستان، یک رویه ناقص، همایش، چهارم مطالعات حقوقی افغانستان، ص ۱۴.

قاعده ۱۰. ۲. ۱: در صورتی که مقاله چاپ نشده بگونه آنلاین قابل دسترس باشد، لینک آن در اخیر اضافه گردد.

نام مکمل نویسنده (سال، نوعیت مقاله). عنوان مقاله ، نام کنفرانس/ورکشاپ/سمپوزیم، صفحه (تاریخ دریافت) لینک.

مثال: ظاهر طنین (۲۰۱۴، مقاله چاپ نشده). همه چشمان به انتخابات افغانستان دوخته شده، ـــــــ، ۱(۲۰ حوت ۱۳۹۶ش)

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/old_dnn/UNAMA/DariPashto/Zahir%20Tanin-Dari.pdf

قاعده ۱۰. ۳: در صورتی که منابع چاپ نشده به لسان دیگر نوشته شده باشد، همان قواعد بالا مراعات گردد.

مثالها:

- Shamshad Pasarlay (2016, Doctoral Dissertation). Making the 2004 Constitution of Afghanistan: A History and Analysis Through the Lens of Coordination and Deferral Theory, University of Washington School of Law, 197.
- Haroun Rahimi (2015, LLM Paper). Customary Practice of Gerawee: A Case for Transitioning to Real Equity-Based Financing, University of Washington School of Law, 22.
- Leonardo R. Arriola, (2008, Ph.D. Dissertation). Between Coordination and Cooptation: The Opposition's Dilemma in Africa, Stanford

University, 81. https://search.proquest.com/openview/101978f38c9b5ef507ed5b51b60b90de/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y

—— Pamir Hazem (2015, Working Paper). Getting Ahead of Greenhouse Gas Emission: A Policy Shift from Command and Control to Cap and Trade, Afghan Legal Academia, 24.

—— Hijratullah Safi (2015, Working Paper). Toward Compensation for Wrongful Imprisonment and Wrongful Detention in Afghanistan, Afghan Legal Academia, 9.

—— Ana Larson (2010, Discussion Paper). The Wolesi Jirga in Flux, 2010: Elections and Instability I, The Afghanistan Research and Evaluation Unit, 8. http://areu.org.af/EditionDetails.aspx?EditionId=452&ContentId=7&ParentId=7

قاعده ۱۱: سایت انترنتی

قاعده۱۱. ۱: سایت نهاد

نام نهاد، تاریخ مراجعه، لینک صفحه اصلی [Home Page].

مثال: شورای ملی دولت جمهوری اسلامی افغانستان، ۳ جدی ۱۳۹۴ ش.

http://www.parliament.af/

قاعده۱۱. ۱. ۱: در صورتی که یک بخش از سایت نهاد مورد نظر باشد.

نام نهاد، عنوان بخش مورد نظر، تاریخ مراجعه، لینک بخش مورد نظر.

مثال: شورای ملی دولت جمهوری اسلامی أفغانستان، ولسی جرگه، ۹ سرطان ۱۳۹۵ ش.

http://wj.parliament.af/

قاعده۱۱. ۲: مقالات وبلاگی و سایر مقالات انترنتی شخصی

نام مکمل نویسنده، نام سایت (تاریخ، در صورتیکه موجود باشد). عنوان مقاله، تاریخ مراجعه. لینک.

مثال: محمد عارف رحمانی، خبرنامه (۴ سرطان ۱۳۹۶ش). برچیدن موانع؛ اقدام مثبت اما پیامدهای مبهم، ۲۴ سرطان ۱۳۹۶ش.

http://khabarnama.net/blog/2017/06/24/a-fair-initiative/

قاعده۱۱. ۲. ۱: در صورتی که نویسنده نداشته باشد

نام سایت (تاریخ، در صورتیکه ذکر شده باشد). عنوان موضوع، تاریخ مراجعه. لینک.

مثال: ولایت غور (۱۳۹۳ش). فساد همچنان در افغانستان بیداد میکند، ۵ حمل ۱۳۹۵ش.
http://ghur.blogfa.com/post/552

قاعده۱۱. ۳: در صورتی که به لسان دیگر باشد، قواعد بالا در نظر گرفته میشود.

مثال‌ها:

— National Democratic Institute, 20 Sep. 2012, https://www.ndi.org/

— National Democratic Institute, Afghanistan, 7 Jul. 2008, https://www.ndi.org/afghanistan

— Shamshad Pasarlay, Mohammad Qadamshah, Clark B. Lombardi, International Journal of Constitutional Law Blog (May 8, 2015). Reforming the Afghan Electoral System: The Current Debate and its Implications for the Plans to Amend the Afghan Constitution, 25 Feb. 2019, http://www.iconnectblog.com/2015/05/reforming-the-afghan-electoral-system-the-current-debate-and-its-implications-for-the-plans-to-amend-the-afghan-constitution/#more-4123.

قاعده ۱۲: مبـاحث شفاهی

قاعده۱۲. ۱: لکچر

نام مکمل لکچر دهنده (تاریخ لکچر). عنوان لکچر، عنوان سیمینار/ورکشاپ/سمپوزیم، نهاد برگزار کننده، محل.

مثال۱: عبدالعزیز دانش (۱۴ نوامبر ۲۰۱۷). نظام قضایی و شفافیت بحیث ابزار برای مبارزه با فساد افغانستان، چهارمین کنفرانس بین المللی مطالعات حقوقی افغانستان، بنیاد حاکمیت قانون و صلح بین الملل مکس پلانک، کابل.

مثال۲: هارون رحیمی (۷ ثور ۱۳۹۷ ش). نقش حواله داری در اقتصاد افغانستان، سیمینار صنفی، پوهنحی حقوق هرات، هرات.

قاعده۱۲. ۲: مصاحبه

مصاحبه: نام مکمل مصاحبه شونده و یا مکابته کننده (تاریخ نوعیت مصاحبه).

مثال۱: مصاحبه: لطف الرحمن سعید (۳ قوس ۱۳۹۵ش، رو در رو).

مثال۲: مصاحبه: لطف الرحمن سعید (۱۷ اسد ۱۳۹۵ش، اسکایپ).

مثال۳: مکاتبه: لطف الرحمن سعید (۳ قوس ۱۳۹۵ش، ایمیل).

مثال۴: مصاحبه و مکاتبه: لطف الرحمن سعید (۳ قوس ۱۳۹۵ش، اسکایپ و ایمیل).

قاعده ۱۲. ۲. ۱: درصورتی که فرد مصاحبه شونده ویا مکاتبه کننده رضایت به ذکر نامش نداشته باشد، میشود از مشغله او و یا از

اصطلاح «شخص ایکس» استفاده کرد

مصاحبه: شغل/شخص ایکس (تاریخ مصاحبه، نوعیت مصاحبه).

مثال۱: مصاحبه: شخص ایکس (۱۲ عقرب ۱۳۹۵ش، رو در رو).

مثال۲: مصاحبه: کارمند کلیدی دولت (۷ حمل ۱۳۹۶ش، تلفون).

قاعده۱۲. ۳: فیصله شورا یا جرگه

نام شورا/جرگه (تاریخ). موضوع دعوی، نوعیت شکلی فیصله.

مثال: شورای قریه سنجد دره (۷ دلو ۱۳۹۱ش). حق آبه، فیصله شفاهی.

قاعده۱۲. ۴: در صورتیکه مصاحبه، مکاتبه ویا فیصله شفاهی نشر نشده باشد در فهرست منابع شامل نمی گردد. تنها در پاورقی ذکر میشود.

قاعده ۱۳: منابع تصویری و صوتی

قاعده۱۳. ۱: در صورتیکه ویدیو مربوط به یکی از برنامه های تلویزیونی یا شبکه یی باشد.

نام برنامه: موضوع برنامه (تاریخ)، ناشر ویدیو. لینک.

مثال: سیاه و سفید: معادن افغانستان (۹ اکتوبر ۲۰۱۵). تلویزیون طلوع.
https://www.youtube.com/watch?v=ddX9gTTkVR8

قاعده۱۳. ۱. ۱: در صورتی که ویدیو مربوط به گروپها و موسسات رسانه یی و سینمایی نباشد.

عنوان ویدیو (تاریخ، درصورتی که موجود باشد). ناشر ویدیو. لینک.

مثال: رفتار غیرانسانی توسط زن فلمبردار مجارستانی (۹ سپتامبر ۲۰۱۵) رجب صفایی.
https://www.youtube.com/watch?v=UpsiahzrCdg

قاعده۱۳. ۲: منبع صوتی

عنوان منبع، نهاد ناشر (تاریخ، درصورتی که موجود باشد). لینک.

مثال: آیا کمیسیون انتخابات تاریخ برگزاری انتخابات را تعیین کرده است؟، رادیو آزادی (۲۸ حوت ۱۳۹۶ش).
https://da.azadiradio.com/a/29109313.html

قاعده۱۳. ۳: در صورتی که منبع صوتی یا تصویری به لسان دیگر نشر شده باشد، قواعد بالا مراعات گردد.

مثال‌ها:

- ATN Debate, 2014 Presidential Election (Feb. 15, 2014). YouTube https://www.youtube.com/watch?v=f0r-Vi8y52c
- A Look at the State of Diplomatic Efforts in Afghanistan, NPR (Oct. 31, 2017). https://www.npr.org/2017/10/31/561246005/a-look-at-the-state-of-diplomatic-efforts-in-afghanistan

اصول ده گانـه

اصل ۱. بـرای جلوگیری از نگاشـتن تکـراری منابع در پاورقـی، موارد ذیل باید رعایت گردند:

۱) در صورتـی کـه یک منبـع چندین بار پی هـم ذکر گردد، میتـوان تنها با ذکـر اصطلاح « همـان» و به تعقیب آن شـمارهٔ صفحه/ماده/نمبر قضیه، از تکـرار آن جلوگیری کرد.

مثال۱: همان، ۱۵۴.
مثال۲: همان، ماده ۶.
مثال۳: همان، ۳۰۱.

۲) در صورتـی کـه در پاورقی قبلی چندین منبع باهم ذکر گردیده باشـند، برای اشـاره بـه یکی از ایـن منابع در پاورقـی بعدی نام نویسـندهٔ/قانون/نهـاد بعد از «همـان» ذکر گردد.

مثال۱: همان، محمد طاهر هاشمی، ۱۵۴.
مثال۲: همان، قانون انتخابات، ماده ۶.
مثال۳: همان، ستره محکمه، ۱۲۳.

۳) بـرای رجـوع بـه یک منبـع که در چنـد پاورقی قبـل و یا بعد ذکر شـده باشـد، نویسـنده بایـد از عبـارت «رجـوع شـود بـه (شـمارهٔ پاورقـی)» همـراه بـا نـام نویسـنده/نهاد/قانون و صفحـه مربوط اسـتفاده کند.

مثال۱: رجوع شود به (۱۳). محمد طاهر هاشمی، ۱۵۴.
مثال۲: رجوع شود به (۱۵). محکمه استناف، ۱۶۶.
مثال۳:رجوع شود به (۱۷). قانون انتخابات، ماده ۷.

٤) در رسـالات انگلیسـی در پاورقی بجای «همـان» از اصطلاح "ibid"

و بجـای «رجـوع شـود بـه» از اصطـلاح "supra note" اسـتفاده صـورت گیرد.

نوت: قاعده ۱ این رهنمود (منابع اسلامی) از این اصل مستثنی است.

اصل ۲. در صورتـی کـه قسـمتی از منبع مانند نام نویسـنده، شـمارهٔ قضیه و یـا یـک بخـش دیگـر معلوم نباشـد و امـکان پیـدا کـردن آن نیز موجـود نباشـد، محقـق میتوانـد از علامـت «ـــــــ» اسـتفاده کنـد. این مورد شـامل حالات اسـتثنایی بـوده و اسـتفادهٔ بی رویه آن اعتبـار تحقیـق را سـاقط میکند.

نوت: قواعد ۴.۴ و ۲.۲.۱ از این اصل مستثنی اند.

اصل ۳. کاربرد بعضی از مخففات در منبع نگاری:

۱) نویسـنده میتوانـد بگونه اختیـاری از «ص» و« صص» برای شـماره صفحه/صفحـات و از «ج» بجـای «جلـد» در پاورقی اسـتفاده کند. شـرط آنسـت کـه در تمامـی پاورقـی هـا فقـط از یک نـورم اسـتفاده صـورت گیرد.

مثال: محمـد طاهـر هاشـمی (۱۳۸۴ش). بـه سـوی دموکراسـی: قانـون اساسـی و نظـام سیاسـی نویـن افغانسـتان، کابـل، بنیـاد انتشـارات پرنیـان، ۱۵۲-۱۶۱.

یـا: محمـد طاهـر هاشـمی (۱۳۸۴ش). بـه سـوی دموکراسـی: قانون اساسـی و نظـام سیاسـی نویـن افغانسـتان، کابـل، بنیـاد انتشـارات پرنیـان، ص ۱۵۲.

یـا: محمـد طاهـر هاشـمی (۱۳۸۴ش). بـه سـوی دموکراسـی: قانون اساسـی و نظـام سیاسـی نویـن افغانسـتان، کابـل، بنیـاد انتشـارات پرنیـان، صـص ۱۵۲-۱۶۱.

یـا: محمـد طاهـر هاشـمی(۱۳۸۴ش). بـه سـوی دموکراسـی: قانون اساسـی و نظـام سیاسـی نویـن افغانسـتان، کابـل، بنیـاد انتشـارات پرنیـان، صـص ۱۵۲،۱۶۱،۱۶۳-۱۷۰.

۲) در قواعد این رهنمود "x" به معنی شماره است.

اصل ۴. در تذکر سال و یا تاریخ منابع اصول ذیل رعایت گردند:

۱) در نـگارش تاریـخ، روز بـه رقـم، مـاه به حروف و سـال بـه رقم ذکر گردنـد. بگونه مثـال: ۱۰ ثور ۱۳۸۸ش.

۲) در صورتـی کـه تنهـا ذکـر سـال در منبـع نـگاری لازم باشـد، بـرای تشـخیص سـال هجری شمسـی از سـال هجـری قمـری در پاورقی، بـرای سـال هجـری شمسـی از مخفـف «ش» و بـرای سـال هجـری قمـری از «ق» در پهلـوی سـال در داخل قوس اسـتفاده گـردد و برای میـلادی تنهـا ذکـر سـال کافـی اسـت. بگونـه مثـال (۱۳۸۸ش) ، (۱۴۱۱ق) و (۲۰۱۳).

اصل ۵. در نوشـتن منابـع بـه لسـان انگلیسـی مـوارد ذیـل در نظـر گرفتـه شود:

۱) از ".vol" بجـای "Volume"، از ".art" بجـای "Article" و از ".Res" بجـای "Resolution" اسـتفاده گـردد.

۲) در نوشـتن مـاه میلادی نویسـنده میتواند نام مکمل مـاه و یا اختصار آن را بنویسـد. بگونه مثـال"December" یا ".Dec".

اصل ٦. نوشـتن چنـد مرجـع از عیـن نویسـنده: در چنیـن حالـت آثـار مولـف بـه ترتیـب سـال نشـر آنهـا درج گردنـد. در صورتیکـه کـه مراجـع مربـوط بـه نویسـنده در عین سـال به نشـر رسـیده باشـد، در پهلـوی سـال نشـر حـروف الفبـا بـه ترتیـب ابجـد ذکـر گردد.

در منابعی که تاریخ آن به میلادی باشد از حروف انگلیسی استفاده گردد.

اصل ۷. در صورتی که شخص به منبع یا مرجع اصلی دسترسی نداشته باشد و نویسنده دیگری از آن منبع یا مرجع در اثر علمی خویش استفاده نموده باشد، در چنین حالت نویسنده دوم میتواند از آن به گونهٔ نقل قول غیر مستقیم کار بگیرد و از آن در متن اثر خویش یاد آوری کند.

اصل ۸. محقق و نویسنده باید امانتداری علمی را رعایت نمایند، یعنی:

۱) هر زمانی که یک نویسنده از یک منبع در رساله یا کتاب خود استفاده میکند باید آن منبع را در پاورقی ذکر کند؛

۲) در هر نوع رساله و کتاب پژوهشی از کاربرد کاپی-پیست (Copy-Paste) مطالب از منابع دیگر که سرقت علمی شمرده میشود خود داری گردد، مگر در موارد محدود نقل قول؛

۳) استفاده تنها از یک، دو و یا سه منبع برای نوشتن کلیه رساله و یا کتاب پرهیز گردد، مگر آنکه رساله در جهت نقد همان منبع یا منابع مشخص نگاشته شده باشد.

اصل ۹. تمامی قواعد این رهنمود برای نوشتن منابع در پاورقی میباشد. اما در نگاشتن فهرست منابع تمامی قواعد این رهنمود با در نظرداشت موارد ذیل رعایت گردند:

۱) اول تخلص نویسنده ها، کامه و بعداز آن نام های نویسنده ها ذکر گردد؛

۲) شماره صفحات ذکر نمی گردند؛

۳) مواد قوانین ذکر نمی گردند؛
٤) مصاحبه ها و مکاتبه ها ذکر نمی گردند؛
٥) سایت های انترنتی ذکر نمی گردند؛
٦) منابعی که در متن اثر مورد استناد قرار نگرفته اند، ذکر نمی گردند؛ و
۷) ابتدا منابع از زبان های رسمی و سپس منابع از زبان های دیگر براساس حروف الفبا تنظیم گردند.
۸) در منبع نگاری از درج القاب و اوصاف نویسنده چون داکتر، ماستر، قانونپوه، پوهاند و غیره در پاورقی و فهرست منابع خودداری صورت گیرد.

اصل ۱۰. نوار صوتی یا ویدیویی که در منابع معتبر نشر نشده باشد و برای ثبت آن رضایت جو انب گرفته نشده باشد، نباید در پاورقی و یا فهرست منابع بحیث منبع ذکر گردد.

شین کتاب

د مأخذ لیکنې لارښود

محمد بشیر مبشر

د هغه سره مل:

لطف الرحمن سعید

حشمت خلیل نادرپور

محمد ابراهیم ابراهیمی

محمد فرید طنین

هجرت الله اختیار

احسان الله فیصل

د افغانستان له حقوقي زده کړو څخه د ملاتړ پروګرام (LESPA) په اړه

د افغانستان له حقوقي زده کړو څخه د ملاتړ پروګرام (LESPA) د افغانستان د حقوقو او شرعیاتو پوهنځیو علمي کادرونو لپاره د ظرفیت لوړونې یو پروګرام دی. دا پروګرام د امریکا متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزارت په مالي مرسته د واشنګټن پوهنتون له لارې د افغانستان د لوړو زده کړو وزارت په همکارۍ د دولتي پوهنتونونو په یادو پوهنځیو کې پلي کېږي. لیسپا پروګرام له (۲۰۰۴م) کال راهیسې د افغانستان د حقوقو او شرعیاتو پوهنځیو استادانو د ظرفیت لوړونې په برخه کې فعالیت کوي او تر دې دمه یې د یادو پوهنځیو له پنځوس (۵۰) کسانو زیات استادانو ته د ماسټرۍ بورسونه برابر کړي دي، د دې تر څنګ یې اوو (۷) ځوانو استادانو ته د دوکتورا بورسونه ورکړي دي. پر دې سربېره لیسپا د خپلو ژمنیو او اوړنیو زده کړه ییزو پروګرامونو په ترڅ کې د یادو پوهنځیو د استادانو او یو شمېر محصلینو په ګډون د حقوقي څېړنې، د اکاډمیکې حقوقي زده کړې، تمثیلي محاکمو پروګرامونه برابر کړي دي او همدارنګه یې په نړیوالو ژورنالونو کې د استادانو د مقالو د چاپ په درناوي کې ګڼ علمي سیمینارونه جوړ کړي دي.

د لارښود په اړه

د مأخذ لیکنې لارښود د پلازمېنې او ولایتونو د یو شمېر استادانو د همکارۍ په ترڅ کې د استادانو په ځانګړې توګه د حقوقو او شرعیاتو پوهنځیو د استادانو د علمي آثارو د معیاري کېدا په موخه ترتیب شوی دی، چې د دغو پوهنځیو استادان د خپلو علمي آثارو په مأخذ لیکنه کې له یوه واحده تګلاره وکاروي. دا لارښود د معتبرو منابعو لکه Bluebook او Redbook او داسې نور ورته منابعونه په استفادې او د هیواد دننه د رایجو لارښودنو پر بنسټ لیکل شوی دی. دا لارښود د لیسپا د حقوقي زده کړو کارپوه ډاکټر محمد بشیر مبشر له خوا تدوین او په بیا کتنه کې یې د کابل پوهنتون د شرعیاتو پوهنځي استاد پوهاند محمد ابراهیم ابراهیمي، د کابل پوهنتون د شرعیاتو پوهنځي استاد او په افغانستان کی د لیسپا پروګرام عمومی مسؤول، پوهنمل لطف الرحمن سعید، د کابل پوهنتون استاد او د لوړو زده کړو وزارت، د اکاډمیکو چارو د انسجام د عمومي ریاست د علمي بورډ غړي پوهندوی محمد فرید طنین او د لیسپا پروګرام حقوقي سلاکار حشمت خلیل نادرپور خپل رول ادا کړی دی. همدارنګه د دې لارښود په سکښت او جوړښت کې د هېواد د بېلابېلو پوهنتونونو د حقوقو او شرعیاتو پوهنځیو استادانو نظریات اخیستل شوي دي، چې د لوړو زدکړو وزارت د علمي چارو د رغونې رییس، ښاغلی خواجه زبیر صدیقی، او د کابل پوهنتون د شرعیاتو پوهنځي استاد پوهنوال غلام مصطفی نخبه هر اړخیزې کتنې وروسته او د لوړو زدکړو وزارت د علمي چارو معین محترم پوهنمل عبدالتواب بالاکرزی له منظوری وروسته، چاپ او خپور شو.

د یادونې وړ ده چې د دې لیکنې پښتو ژباړه د ننګرهار پوهنتون د حقوقو

او سیاسي علومو د پوهنځی استاد محترم هجرت الله اختیار له خوا شوې ده، چې د کندهار پوهنتون د حقوقو او سیاسي علومو استاد محترم احسان الله فیصل او د کابل پوهنتون د شرعیاتو پوهنځی استاد پوهنمل لطف الرحمن سعید له خوا بیا کتنه وربانديې شوې ده. همدا شان د یادونې وړ ده چه د دی کتاب پښتو متن د ننګرهار پوهنتون د حقوقو پوهنځی رئیس، محترم نقیب الله ثاقب او د کنړ پوهنتون علمی معاون، محترم عبدالغفار صافی له خوا بیا کتنه شوې او خپل نظریات یی مونږ سره شریک کړې دی. په پای کی د لیسپا د عمومی اجرایی مدیر ښاغلی مسعود احمد نورستانی او د لیسپا اداری مسؤول، ښاغلی احمد ندیم کاکړ څخه د دی لارښود د لوجیستکی چارو د سمون په خاطر مننه کوو.

لړلیک

لومړۍ قاعده: اسلامي سرچينې ۵۹
دويمه قاعده: د نورو دينونو سرچينې ۶۱
دريمه قاعده: قوانين او مقررات ۶۲
څلورمه قاعده: قضيه ۶۶
پنځمه قاعده: حقوقي مصوبات ۷۰
شپږمه قاعده: د نړيوالو حقوقو اسناد ۷۲
اوومه قاعده: کتاب ۷۴
اتمه قاعده: مقاله ۷۸
نهمه قاعده: راپور ۸۱
لسمه قاعده: ناچاپې سرچينې ۸۴
يوولسمه قاعده: انټرنيټي پاڼې ۸۷
دولسمه قاعده: شفاهي بحثونه ۸۹
ديارلسمه قاعده: انځوريزې او غږيزې سرچينې ۹۱
لسګوني اصول ۹۳

لومړۍ قاعده: اسلامي سرچينې

لومړۍ قاعده. ۱: قرآن کریم

قرآن کریم، {د سورت نوم، آیت X}

لومړۍ بېلګه: قرآن کریم، {الفاتحة، آیت۶}

دویمه بېلګه: قرآن کریم، {الانعام، آیت ۱۳۸}

لومړۍ قاعده. ۲: حدیث شریف

د حدیثو د کتاب د لیکوال بشپړ نوم، (د چاپ کال). د کتاب بشپړ نوم، څېړونکي: د څېړونکي نوم (که چا پرې څېړنه کړې وي)، د چاپ ځای، خپرندوی، ټوک(x)، مخ.

بېلګه: محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري الجعفي، (۱۴۲۲ق). صحيح البخاري، محقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، بيروت، دار طوق النجاة، ج ۵، ص ۱۲۳.

لومړۍ قاعده. ۲. ۱. که چېرې حدیثو ته شمېرې ورکړل شوې وي

د حدیثو د کتاب د لیکوال بشپړ نوم، (د چاپ کال). د کتاب بشپړ نوم، څېړونکي: د څېړونکي نوم (که چا پرې څېړنه کړې وي)، د چاپ ځای، خپرندوی، د حدیث x.

بېلګه: محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري الجعفي، (۱۴۲۲ق). صحيح البخاري، محقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، بيروت، دار طوق النجاه، حديث ۱۵۰۳.

لومړی قاعده. ۲.۲: کـه چېـرې د حديثـو له يو داسـې کتـاب څخه بيا بيـا ګټه اخسـتل شـوې وي ، نـو يـوازې د حديثو د کتـاب د نوم او د حديـث د شـمېرې او دصفحـی او دول بسـنه کوي.

لومړی بېلګه: صحيح البخاری، حديث ۱۵۰۴.
دويمه بېلګه: صحيح البخاری، ص ۱۲۳.

دویمه قاعده: د نورو دینونو سرچینې

دویمه قاعده. ۱: که چېرې سرچینه په یو ابراهیمي دین پورې اړه ولري

د سرچینې نوم، باب، سفر. ژباړه/تدوین: د ژباړن / تدوینونکي نوم (د تدوین کال). د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: کتاب مقدس:عهد عتیق و عهد جدید، ۴۰، ۲۸. ترجمه: فاضل خان همدانی (۱۳۸۰ش). تهران، انتشارات اساطیر، ۵۵.

دویمه قاعده. ۲: که چېرې سرچینه په یو غیرابراهیمي دین پورې اړه ولري

د سرچینې نوم، فصل، جز. ژباړه/تدوین: د ژباړن/ تدوینونکي نوم (د تدوین کال). د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: بهگود گیتا، اندوه ارجونا، ۳۹. ترجمه: محمد علی موحد (۱۳۷۴ش). تهران، چاپ خانه نیل، ۶۶.

درېيمه قاعده: قوانين او مقررات

درېيمه قاعده. ۱: اساسي قانون

د اساسي قانون نوم (د خپرېدا کال). د رسمي جريدې ګڼه، ماده (فقره)(جزء/بند).

لومړۍ بېلګه: د افغانستان اسلامي جمهوري دولت اساسي قانون (۱۳۸۲ ل). ۸۱۸ رسمي جريده، ۳۵ ماده.

دويمه بېلګه: د افغانستان اساسي قانون (۱۳۴۳ ل). ۱۲ رسمي جريده، ۱۹ ماده.

درېيمه قاعده. ۱. ۱: که چېرې د کوم بل هېواد اساسي قانون وي.

د اساسي قانون نوم (نېټه). ماده (فقره) (جزء/بند).

بېلګه: د اندونيزيا جمهوري ۱۹۴۵ اساسي قانون (اګست ۱۹۴۵). ۲۹ ماده.

درېيمه قاعده. ۲: عادي قانون (د ملي شورا مصوبې)

د قانون نوم (د خپرېدا کال). د رسمي جريدې ګڼه، ماده (فقره) (جزء/بند).

بېلګه: د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د انتخاباتو قانون (۱۳۹۵ ل). ۱۲۲۶ رسمي جريده، ۳ ماده.

درېيمه قاعده. ۱. ۲: که چېرې د پام وړ قانون له مسودې څخه ګټنه شوې وي، نو د قانون نوم سره بايد (مسوده) وليکل شي.

د قانون د مسودې نوم (د تسويد کال). ماده (فقره) (جزء/بند).

بېلګه: د جزا کود مسوده (۱۳۹۶ ل) . ۴۴ ماده (۳).

درېيمه قاعده. ۲. ۲: که چېرې د يو بل هېواد قانون وي، نو:

د هېواد نوم، د قانون نوم (د خپرېدا کال). ماده (فقره).

بېلګه: د کنيا جمهوري، د سياسي احزابو قانون (۲۰۱۲). ۱۱ماده.

درېيمه قاعده. ۳: مقرره

د مقررې نوم (د خپرېدا کال). د رسمي جريدې کڼه، ماده (فقره).

بېلګه: د عامه مصارفو او مالي چارو د تنظيم مقرره (۱۳۸۵ ل) . ۸۹۳ رسمي جريده، ۲ ماده .

درېيمه قاعده. ۴: تقنيني فرمان

د تقنيني فرمان سرليک (کال). تقنيني فرمان x، د رسمي جريدې کڼه، ماده (فقره)(بند).

بېلګه: د انتخاباتو قانون (۱۳۹۵ ل). تقنيني فرمان ۱۰۵، ۱۲۲۶ رسمي جريده، ۳ ماده.

درېيمه قاعده. ۵: اساسنامه، لايحه، تګلاره (پاليسي)، کړنلاره (طرزالعمل)، لارښود

د کړنلارې/لايحې/تګلارې/لارښود سرليک (کال). د بنسټ نوم، ماده (فقره).

لومړۍ بېلګه: د ولسي جرګې د کورنیو چارو اصول (۱۳۹۶ ل) . ولسي جرګه، ۴ ماده.
دویمه بېلګه: د محلي حکومتدارۍ تګلاره (پالیسي) (۲۰۱۰) . د محلي ارګانونو خپلواکه اداره، ۴ ماده.

درېیمه قاعده. ۵. ۱: که چېرې د اساسنامې، لایحې، کړنلارې، تګلارې او لارښود پر مسودې باندې استناد کېږي، هماغه د درېیمې قاعدې له ۵ګڼې څخه ګټنه کېږي، یوازې له سرلیک سره (مسوده) لیکل کېږي.

لومړۍ بېلګه: د ولسي جرګې د کورنیو چارو د اصولو مسوده (۱۳۸۹ل). ولسي جرګه، ۴ ماده.
دویمه بېلګه: دمحلي حکومتدارۍ د تګلارې (پالیسي) مسوده (۲۰۰۹). د محلي ارګانونو خپلواکه اداره، ۱ ماده.

درېیمه قاعده. ۶: که چېرې په بله ژبه د قوانینو او مقرراتو درج په پام کې وي، نو: (۱) پورتنۍ قاعدې دې رعایت شي، (۲) خو یادې سرچینې دې د هماغه هېواد په نوم پیل شي، (۳) د رسمي جریدې شمېره دې لرې شي.

بېلګې :
— Indonesia, Undang-Undang Dasar Republik Indonesia 1945 (1945). art. 130.
— Germany, Bundesnotarordnung (1937). art. 5.

—— USA, Credit Practices Rule (1999). art. 5.
—— USA, __ (1971–1975). Executive Order 11,609, art. 1.

څلورمه قاعده: قضیه

څلورمه قاعده. ۱: سترہ محکمه

څلورمه قاعده. ۱. ۱: په سترہ محکمه کې جزایي قضیه

د قضیې موضوع (د حکم د ابلاغ نېټه). (څارنوال - مدعي علیه) سترہ محکمه، د قضیې ګڼه.

بېلګه: اختطاف (د غویي میاشتې ۴، ۱۳۹۴ ل). (څارنوال - انور شاه) سترہ محکمه، ۱۲۷.

څلورمه قاعده. ۱. ۲: په سترہ محکمه کې مدني او سوداګري قضیه

د قضیې موضوع (د حکم د ابلاغ نېټه). مدعي - مدعي علیه)، سترہ محکمه، د قضیې ګڼه.

بېلګه: ۴۹۲۰۶۶ پاکستانی کلداړې (کب ۱، ۱۳۸۹ ل). (وزیرګل - عبدالله) سترہ محکمه، ۹۳.

څلورمه قاعده. ۲: په استیناف او ابتدائیه محکمو کې قضیه

څلورمه قاعده. ۲. ۱: په استیناف او ابتدائیه محکمو کې جزایي قضیه

د دعوې موضوع (د ابلاغ نېټه). (څارنوال - مدعي علیه) ولایت، پرېکړه کوونکې محکمه، د قضیې ګڼه.

لومړی بېلګه: د سپي د غوښې د خرڅولو قضیه (کب ۱۸، ۱۳۹۳ ل). (څارنوال - عیسی، عبدالقادر او ولي جان) د هرات استیناف محکمه، ۴۱۸.

دویمه بېلګه: د موټر د غلا قضیه (وری ۱، ۱۳۹۱ ل) . (څارنوال - نبي و فرید خان) کابل، د دوهمې حوزې ابتدائیه محکمه، ۶۱.

څلورمه قاعده. ۲. ۲: په استیناف او لومړنۍ محکمو کې مدني قضیه

د دعـوې موضـوع (د ابـلاغ نېټـه). (مدعـي - مدعـي علیـه) ولایـت، پرېکـړه کوونکـې محکمـه، د قضیـې ګنـه.

لومړۍ بېلګه: د خمکې غصب (لړم ۱۷، ۱۳۸۳ ل). (شاه ګل - آغا جان) جوزجان، د استیناف محکمه، ۴۰۱.

دویمه بېلګه: د نفقې د نه ورکولو په سبب د تفریق غوښتنه (د زمري ۱۱، ۱۳۸۳ ل). (مرضیه وفا - احمد زبیر) کابل، فامیلي محکمه، ۱۵۰.

څلورمه قاعده. ۳: که چېرې قضیه په یو بل هېواد پورې اړه ولري

د هېـواد نـوم، د قضیـې موضـوع (د ابـلاغ نېټـه). (مدعـي - مدعـي علیـه). پرېکـړه کوونکـې محکمـه، د قضیـې ګنه.

بېلګه: آسترالیا، د خمکې اعطا (۱۹۹۲). (مبو - کوینلند II). عالي محکمه، ۱۷۵.

څلورمـه قاعـده. ۴: که چېرې (۱) د قضیې د لوړیو نومونـه نه وي، (۲) د محکمـې حکم نهایي شـوی نـه وي، او یا (۳) لیکـوال د حقوقي دلایلـو لـه املـه ونه غـواړي چې نومونـه یې ذکـر کړي، لـه پورتنیو قواعـدو څخـه د لوړیـو د نومونو په حذف سـره عمـل کېږي. خو د درېیـم مـورد پـه اړه باید پـه خپله لیکنه کـې لازمه رنـا واچوي.

بېلګه: د موټر د غلا قضیه (د وري ۱، ۱۳۹۱ ل). کابل، د دوهمې حوزې ابتدائیه محکمه، ۴۷.

څلورمه قاعده. ۵: نړیوالې قضیې (د محکمو او حکمیت قضیې)

د قضیې موضوع (د ابلاغ نېټه). (مدعي - مدعي علیه)، پرېکړه کوونکې محکمه، د قضیې ګڼه.

بېلګه: جګړه ییزو او د جګړییزو ورته کړنې (جون ۲۷، ۱۹۸۶). (نیکاراګوا - د امریکې متحده ایالات)، د عدالت نړیواله محکمه، ۱۴.

څلورمه قاعده. ۶: که چېرې په بله ژبه کې درج یوه قضیه د پام وړ وي، (۱) پورتنۍ قاعدې دې رعایت شي، خو (۲) که چېرې قضیه په کوم ځانګړي هېواد پورې اړه ولري، نو یاده سرچینه د هېواد د نوم په لیکلو پیلېږي، (۳) که چېرې قضیه په نړیوالو محکمو پورې اړه ولري، یاده سرچینه د "International" په اصطلاح پیلېږي او (۴) که چېرې قضیه زمونږ په لویې وچې یا سیمې پورې اړوند کوم هېواد پورې اړه ولري، یاده سرچینه د هماغې لویې وچې یا سیمې په نوم پیلېږي.

بېلګې:

— Australia, __ (1992). (Mbo - Queenland II) Supreme Court, 175.

— USA, __ (2002). (Fox Television Stations, Inc. - FCC) Washington D.C., D.C. Circuit Court, 293 F.3d 537.

— International, Military and Paramilitary Activities (27

Jun. 1986). (Nicaragua - USA) I.C.J. 14.

—— Europe, __ (2001). (Papon - France) European Court of Human Rights, 235.

پنځمه قاعده: حقوقي مصوبات

پنځمه قاعده. ۱: د سترې محکمې مصوبات

ستره محکمه، مصوبه (x)، د مصوبې نوم (د خپرېدا کال). ماده (فقره)(جزء/بند).

بېلګه: ستره محکمه، مصوبه (۴۱۶)، فروش املاک دولتی (۲ جوزا ۱۳۹۰ش). ماده ۱.

پنځمه قاعده. ۲: د کابینې / وزیرانو شورا مصوبه

کابینه/ د وزیرانو شورا، مصوبه (x)، د مصوبې نوم (د خپرېدا کال). ماده (فقره)(جز/بند).

بېلګه: شورای وزیران، مصوبۀ (۱۱). نهالشانی و حفظ محیط زیست (۱۳۹۴ش). ماده ۱.

پنځمه قاعده. ۳: د کمیسیونونو مصوبه

د کمیسیون نوم، مصوبه (x)، د مصوبې نوم (د خپرېدا کال). ماده (فقره)(جز/بند).

لومړۍ بېلګه: کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی، مصوبۀ(۷۱). تفسیر کمیسیون مستقل نظارت بر تطبیق قانون اساسی از مواد ۷۲ / ۷۵ / ۷۷ / ۸۹ و ۹۲ قانون اساسی در پاسخ به احالۀ ولسی جرگه شورای ملی (۱۳۹۳ش). ماده ۸.

دویمه بېلګه: کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان، مصوبه (۷). تعیین تاریخ برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی (۱۳۹۶ش).

شپږمه قاعده: د نړیوالو حقوقو اسناد

شپږمه قاعده. ۱: دوه اړخیز او درې اړخیز هوکړه لیک / ژمنلیک

سـرلیک (د هوکـړې/ ژمنې نېټـه). (د غړیـو هېوادونو لنـډ نومونه) ماده (فقره)(جز/بند).

بېلګه: موافقتنامه همکاری های استراتیژیک (۲ می ۲۰۱۲). (افغانستان و ایالات متحده)، ماده ۸.

شـپږمه قاعـده. ۲: څـو اړخیز (لـه درېوو څخـه د زیاتو هېوادونـو ترمنځ) هوکـړه لیک /ژمنلیک

د ژمنلیک/هوکـړه لیـک سـرلیک (د ژمنې/هوکـړې نېټه). مـاده (فقره) (جز/بند).

بېلګه: اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۳۲۷ش). ماده ۱۵(۲).

شپږمه قاعده. ۳: د نړیوالو سازمانونو اساسنامه

د منشور نوم (د تړې نېټه). ماده (فقره).

لومړۍ بېلګه: منشور سازمان ملل متحد (۲۶ جون ۱۹۴۵). ماده ۱۱

دویمه بېلګه: اساسنامه دیوان بین المللی عدالت (۱۷ دسامبر ۱۹۶۳). ماده۱ (۲).

شپږمه قاعده. ۴: د نړیوال سازمان پرېکړه لیک

د پرېکـړه لیک موضـوع (د خپراوې نېټـه) خپرووونکی بنسـټ، پرېکړه لیک x، مـاده (فقره)(جز/بند).

بېلګه: وضعیت حقوق بشر در میانمار (۲۴ دسامبر ۲۰۱۷). مجمع عمومی ملل متحد، قطعنامه ۲۴۸/۷۲، ماده۱(a).

شپږمه قاعده. ۵: که چېرې په بله ژبه له یو نړیوال حقوقي سند څخه راخیستنه د پام وړ وي، نو پورتنۍ قاعدې په پام کې نیول کیږي.

بېلګې:

— Strategic Partnership Agreement (30 Sep. 2014). (Afghanistan and U.S.A) art. 5(1)(a).

— Universal Declaration of Human Rights (10 Dec. 1948). art. 19.

— Charter of the United Nations (26 Jun. 1945). art 7.

— Situation of human rights in Myanmar (24 Dec. 2017). United Nation General Assembly, Res. 72/248, art. 1(a).

اوومه قاعده: کتاب

اوومه قاعده. ۱: که چېرې کتاب یو لیکوال ولري

د کتـاب د لیکوال بشـپړ نـوم (د چـاپ کال). د کتاب سـرلیک، د چاپ ځای، خپرنـدوی، مخ.

بېلګـه: محمـد طاهـر هاشـمی (۱۳۸۴ش). بـه سـوی دموکراسـی: قانـون اساسـی و نظام سیاسـی نوین افغانسـتان، کابل، بنیاد انتشـارات پرنیان، ۱۵۲.

اوومه قاعده. ۲: که چېرې کتاب دوه یا درې لیکوالان ولري

د لومـړي لیکوال بشـپړ نـوم، د دویم لیکوال بشـپړ نـوم، د درېیم لیکوال بشـپړ نوم (د چـاپ کال). د کتاب سـرلیک، د چاپ ځـای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: فرج الله رهنورد، نعمت الله مهدوی راد (۱۳۸۹ش). مدیریت انتخابات، تهران، انتشارات اطلاعات، ۱۹۲.

اوومه قاعده. ۳: که چېرې کتاب له درېوو څخه هم ډېر لیکوالان ولري

د لومـړي لیکـوال بشـپړ نـوم او نور (د چـاپ کال). د کتاب سـرلیک، د چـاپ ځای، خپرنـدوی، مخ.

بېلګه: ناصر مکارم شیرازی و دیگران (۱۳۵۴ش). تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیة، ۴۸۰.

اوومه قاعده. ۴: که چېرې د کتاب د لیکوال نوم شتون ونه لري، د دی لارښود دویم اصل مراعات شي.

_____ (د چاپ کال). د کتاب یا خپرونې سرلیک، د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: _____ (۱۳۳۶ش). حدودالعالم من المشرق الی المغرب، کابل، مطبعۀ دولتی، ۴۱.

اوومه قاعده. ۵: که چېرې د کتاب د لیکوال نوم ناسم لیکل شوی وي

د کتاب د لیکوال ناسم نوم (د کتاب د لیکوال اصلي یا سم نوم، د چاپ کال). د کتاب سرلیک، د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: نورګل (محمد کاظم، ۱۹۴۸). ده نشینان، پشاور، منور پرس، ۱۹.

اوومه قاعده. ۶: که چېرې د کتاب د چاپ کال نه وي معلوم، د دی لارښود دویم اصل مراعات شي.

د لیکوال نوم (_____). د کتاب یا خپرونې سرلیک، د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: ابو محمد غانم بن محمد البغدادی الحنفی (_____). مجمع الضمانات، دارالکتاب الاسلامی، ۲۱۵.

اوومه قاعده. ۷: که چېرې کتاب څو توکه وي او یوازې یو توک یې د پام وړ وي

د لیکوال بشپړ نوم (د چاپ کال). د کتاب سرلیک، توک (x)، د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: محمد بن احمد بن ابی سهل السرخسی (۱۴۱۴ق). المبسوط، جلد (۳۰)، بیروت، دارالمعرفه، ۱۷۳.

اوومـه قاعـده.۸: کـه چېـرې کتـاب له بلـې ژبـې څخه ژباړل شـوی وي.

د لیکوال بشپړ نوم (د چاپ کال). د کتاب سرلیک، ژباړن: د ژباړن بشپړ نوم، د چاپ ځای، خپرندوی، مخ.

بېلګه: زلمی خلیلزاد (۱۳۹۵ش). فرستاده: از کابل تا کاخ سفید، سفر من در جهان آشفته، مترجم: هارون نجفی زاده، کابل، انتشارات عازم، ۹۷.

اوومه قاعده.۹: که چېرې کتاب یو یا څو تدوینوونکي ولري.

د تدوینوونکـي بشـپړ نـوم یـا هـم د تدوینوونکیـو بشـپړ نومونـه (د چـاپ کال). د کتـاب سـرلیک، د چـاپ ځـای، خپرنـدوی، مـخ.

لومړۍ بېلګه: اسد الله سعادتی (۱۳۹۴ش). اصلاحات انتخاباتی: گزارشی از مطالعات، کارکردها، توصیه ها و پیشنهادات کمیسیون خاص اصلاحات انتخاباتی، کابل، انتشارات سعید، ۱۱۳.

دویمه بېلګه: محمد نبی احمدی، مجید اسماعیل زاده (۱۳۹۳ش). دموکراسی افغانی: فرصتها و چالشها، کابل، انتشارات امیری،

اوومـه قاعـده. ۱۰: کـه چېـرې د یو کتـاب یوازې پـر یو څېرکي اسـتناد شوی وي.

د لیکـوال بشـپړ نـوم، د څېرکـي سـرلیک (د ایټالیـک پـه بڼـه) پـه: د تدوینوونکـي بشـپړ نـوم (د چـاپ کال) د کتـاب سـرلیک، د چـاپ ځـای، خپرنـدوی، مخ.

بېلګه: غلام حیدر علامه، جرایم انتخاباتی. در: محمد نبی احمدی، مجید اسماعیل زاده(۱۳۹۳ش). دموکراسی افغانی: فرصتها و چالشها، کابل، انتشارات امیری، ۹۳.

اوومه قاعده. ۱۱: که چېرې کتاب پر بله کومه ژبه وي، نو پورتنۍ قاعدې رعایتېږي.

بېلګې:

- Jennifer Brick Murtazashvili (2016). Informal Order and The State in Afghanistan, New York, Cambridge University Press, 115.
- Thomas Barfield (2012). Afghanistan: A Cultural and Historical Analysis, New Jersey, Princeton University Press, 340.
- Alvin Rabushka, Kenneth A. Shepsle (1972). Politics in Plural Societies: A Theory of Democratic Instability, New York, Pearson Longman, 105.
- Joo-Cheong Tham and Others (2011). Electoral Democracy: Australian Prospect, Melbourne, Melbourne University Publishing, 58.
- Robert G. Moser, *Electoral Engineering in New Democracies*: *Can Preferred Electoral Outcomes Be Engineered?* In: Zoltan Barany & Robert G. Moser (2009). Is Democracy Exportable? New York, Cambridge University Press, 136.

اتمه قاعده: مقاله

اتمه قاعده. ۱: مقاله

د لیکـوال بشـپړ نـوم (د چـاپ کال). د مقالې سـرلیک، د مجلې نوم، ټوک (x)، مخ.

لومـړۍ بېلګـه: محمـد ایـوب یوسـفزی (۱۳۹۶ش). چارچـوب قانونـی مدیریـت انتخابـات در افغانسـتان بعـد از ۲۰۰۱/۱۳۸۰، مجلـۀ مطالعـات حقوقـی افغانسـتان، جلـد(۱)، ۹۵.

دویمـه بېلګـه: لطف الرحمـن سـعید (۱۳۹۷ش). تحلیلی از مـادۀ ۵۷۸ کود جـزا در پرتـو آیـۀ "واضربوهن..."، مجلۀ شـرعیات، جلـد ۲، ۱۰۱.

اتمه قاعده. ۱. ۱: که چېرې مقاله دوه یا درې لیکوالان ولري

د لومـړي لیکـوال بشـپړ نـوم، د دویـم لیکـوال بشـپړ نـوم، د دریـم لیکـوال بشـپړ نـوم (د چـاپ کال). د مقالـې سـرلیک، د مجلـې نوم، ټـوک (x)، مخ.

بېلګـه: جـان برایـت، علـی وردک (۱۳۹۶ ل). پـه افغانسـتان کـی جـرم او جگـړه ، د افغانسـتان د حقوقـي مطالعاتـو مجلـه، ټـوک(۱)، ۱۷۹.

اتمـه قاعـده. ۱. ۲: که چېـرې مقاله لـه درېیو څخه هم زیـات لیکوالان ولري

د لومـړي لیکوال بشـپړ نـوم ٬اونور٬ (د چاپ کال). د مقالې سـرلیک، د مجلې نـوم، ټوک (x)، مخ.

بېلګه: سید مهدی موسوی و دیگران (۱۳۹۵ش). نگاه نزدیک به مردان و انواع مردانگی: مشارکت فعال مردان در برابری جنسیتی، واحد تحقیق و ارزیابی أفغانستان، ـــــ، ۱۲.

اتمه قاعده. ۲: که چېرې مقاله له یوې بلې ژبې ژباړل شوي وي

د لیکوال یا لیکوالو بشپړ نوم (د چاپ کال). د مقالې سرلیک. د ژباړن بشپړ نوم، د مجلې نوم، ټوک (x)، مخ.

بېلګه: کاوون کاکر، توماس کریمر، همایون رؤفی (۱۳۹۶ش). تکامل قوۀ اجراییه در افغانستان: نگاهی به گذشته و پیشنهاد های در مورد راه پیشرو. سید رضا کاظمی، واحد تحقیق و ارزیابی أفغانستان، ـــــ، ۵.

اتمه قاعده. ۳: که چېرې مقاله په بربښنایي مجله کې خپره شوې وي یا هم د یوې انټرنېټي پاڼې له لارې تر لاسه کېدای شي

د لیکوال بشپړ نوم (د چاپ کال). د مقالې سرلیک، د مجلې نوم، ټوک (x)، مخ، لینک.

بېلګه: حسن علی انوری (۱۳۹۵ش). حقوق بشر و اهمیت شهروندی، پژوهشنامه گوهرشاد، جلد (۲)، ۵۱.
http://gawharshad.edu.af/dari/wp-content/uploads/site.pdf

اتمه قاعده. ۴: که چېرې مقاله پر بلې ژبې وي، پورتنۍ قاعدې دې رعایت شي.

بېلګې:

—— Nasiruddin Nezaami (2015). Designing Trial Avoidance Procedures for Post-Conflict, Civil Law Countries: Is German Absprachen an Appropriate Model for Efficient Criminal Justice in Afghanistan, ILSA Journal of International and Comparative Law, vol. (22), 16.

—— Abdul Mahir Hazim (2017). Toward Cooperation Between Afghanistan and the International Criminal Court, The George Washington International Law Review, vol. (47), 639.

—— Tilman J. Roder, Rainer Grote (2017). Delays of Elections and the Constitutional Legitimacy of the Jirga, Journal of Afghan Legal Studies, vol. (1), 146.

—— André Blai and Others (2011). Strategic Vote Choice in One-round and Two-round Elections: An Experimental Study, Political Research Quarterly, Vol. (64), 640

—— Najibullah Hakimi (2016). Designing an Emergency Arbitration Mechanism for Afghanistan: A Composite of Successful Models from the International Community, Southwestern Journal of International Law, vol. (22), 274. https://www.swlaw.edu/media/3391

نهمه قاعده: راپور

نهمه قاعده. ۱: که چېرې په راپور کې د لیکوال نوم یاد شوی وي

د لیکـوال بشـپړ نـوم (د چـاپ کال). د راپور ډول: سـرلیک، مـخ اداره، لینک .

بېلګه: انریکو بیسوگینو و دیگران (۱۳۸۸ش). فساد اداری درافغانستان: قضایای گزارش شدۀ رشوت توسط متضررین، دفتر سازمان ملل متحد برای مواد مخدر و جرم، ۱۶.
https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Afghanistan/Afghanistan-corruption-survey2010-Dari.pdf

نهمـه قاعـده. ۱.۲: کـه چېـرې پـه راپـور کـې د لیکـوال نـوم نـه وي یاد شـوی، د دی لارښـود دویـم اصـل مراعـات شـي.

_____ (د چاپ کال). د راپور ډول: سرلیک، مخ، اداره لینک.

بېلګه: _____ (۱۳۹۳ش). راپور سالانه: تاسیس، آمادگی و دست آوردها، کمیسیون مستقل شکایات انتخاباتی ۲۷.
http://iecc.gov.af/Contnt/files/Annual%20Report%20Dari.pdf

نهمه قاعده. ۲: خبري راپور

د لیکـوال بشـپړ نـوم (د خپرېدو نېټه). د راپور سـرلیک (پـه ایټالیک). د خپرونې نـوم، مخ/لینک.

بېلګه: ظفرشاه رویی (۹ عقرب ۱۳۹۶ش). مجلس فرمان تعدیل قانون ثبت احوال نفوس را رد کرد، ۸ صبح.
http://8am.af/1396/08/09/the-parliament-rejected-the-amendment-to-the-law-on-the-registration-of-civilian-population/

نهمه قاعده. ۲. ۱: که چېرې د لیکوال نوم په خبري راپور کې نه وي یاد شوی، د دی لارښود دویم اصل مراعات شي.

_____ (د خپرېدو نېټه). د راپور سرلیک (په ایټالیک). د خپرونې نوم ،مخ/لینک.

بېلګه: _____ (۱۸ فبروری ۲۰۱۵). افغانستان بعد از سوریه و بحرین بدترین انتخابات ۲۰۱۴ را داشت، بی بی سی فارسی.
http://www.bbc.com/persian/afghanistan/2015/02/150218_zs_best_worst_global

نهمه قاعده. ۳: اعلامیه / بیانیه / خبري پیغام

د بنسټ نوم (نېټه). د بیانیې موضوع. لینک.

لومړۍ بېلګه: دفتر ریاست جمهوری (۱۶ عقرب ۱۳۹۶ش). اعلامیه مطبوعاتی در پیوند به حملۀ تروریستی بالای تلویزیون شمشاد.
https://president.gov.af/fa/PR-4311

دویمه بېلګه: ولسی جرگه(۲۱ حمل ۱۳۹۵ش). پیام تسلیت ولسی جرگۀ شورای ملی افغانستان بخاطر حمله تروریستی روز سه شنبه در شهر کابل.
http://wj.parliament.af/

نهمه قاعده. ۴: که چېرې راپور په بله ژبه وي، پورتنۍ قاعدې په پام کې نیول کیږي.

بېلګې:

— Alan Renwick (2014). Survey Report: Afghan Perceptions of Democracy & Elections, Free and Fair Election Forum of Afghanistan, 37 http://www.sciencespo.fr/psia/sites/sciencespo.fr.psia/files/Afghan %20Perceptions%20on%20Democracy%20and%20Elections%20final%20report.pdf.

— _____ (2009). Final Report: Presidential and Provincial Council Elections, European Union Election Observation Mission, 6. http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/ files/resources/D6EAB212011938EF49257696001E2076-Full_Report.pdf.

— Bryan Denton 10(Dec. 2014). *For Afghans, Name and Birthdate Census Questions Are Not So Simple*, New York Times. http://www.nytimes.com/2014/12/11/world/asia/for-afghans-name-and-birthdate-census-questions-are-not-so-simple.html?_r=0.

— _____ (13 Jun. 2014). *Recap*: *Afghanistan Votes 2014 The Wall Street Journal* http://blogs.wsj.com/dispatch/2014/06/13/as-it-happens-afghanistan-votes-2014-3/

لسمه قاعده: ناچاپې سرچینې

لســمه قاعده. ۱: تحصیلي پایلیک (دوکتورا، ماسټري او لسانس)

د لیکـوال بشـپړ نـوم (کال، د پایلیـک ډول). د پایلیـک سـرلیک، د تحصیلـي بنسـټ نوم، ځـای، مخ.

بېلګه: زبیر صدیقی (۱۳۹۶ش، پایان نامه ماسـتری). بررسی نظام رسیدگی به شـکایات انتخاباتی در افغانستان، دانشگاه آزاد، کابل،۳۱.

لســمه قاعـده. ۱.۱: کـه چېـرې پایلیک پـر لیکه مونـدل کېـږي، لینک دې یـې پـه پای کـې ور اضافه شـي.

بېلګـه: حسـن محمدی زنجیـره، (۱۳۸۵ش، تیزس لسـانس) اصول طراحی فیکسـچرهای مدولار به کمـک کامپیوتـر (CAMFD) ، تهران، ص ۷.

http://mech.tct.ac.ir/Uploads/3/cms/user/File/33/template.pdf

لسمه قاعده. ۲: ناچاپه مقاله

د لیکـوال بشـپړ نـوم (کال، د مقالـې ډول). د مقالـې سـرلیک، د کنفرانس/ورکشاپ/سـیمپوزیم نـوم، مـخ.

بېلګـه: غـزال حـارس (۲۰۱۷، مقالـه زیـرکار). رویـه قضایی در افغانسـتان، یـک رویـۀ ناقـص، همایـش چهـارم مطالعـات حقوقـی افغانسـتان، ص ۱۴.

لسمه قاعده. ۲. ۱: که چېرې ناچاپه مقاله پرلیکه موندل کېږي، لینک دې یې په پای کې ور اضافه شي.

د لیکوال بشپړ نوم (کال). د مقالې سرلیک، د مقالې ډول، د کنفرانس/ورکشاپ/سیمپوزیم نوم، مخ (د موندنې نېټه) لینک.

بېلګه: ظاهر طنین (۲۰۱۴، مقاله چاپ نشده). همه چشمان به انتخابات افغانستان دوخته شده، ــــــ، ۱(۲۰ حوت ۱۳۹۶ش)://https unama.unmissions.org/sites/default/files/old_dnn/UNAMA/DariPashto/Zahir%20Tanin-Dari.pdf

لسمه قاعده. ۳: که چېرې ناچاپه سرچینه پر بله ژبه وي، پورتنۍ قاعدې په پام کې نیول کېږي.

بېلګې:

— Shamshad Pasarlay (2016, Doctoral Dissertation). Making the 2004 Constitution of Afghanistan: A History and Analysis Through the Lens of Coordination and Deferral Theory, University of Washington School of Law, 197.

— Haroun Rahimi (2015, LLM Paper). Customary Practice of Gerawee: A Case for Transitioning to Real Equity-Based Financing, University of Washington School of Law, 22.

— Leonardo R. Arriola, (2008, Ph.D. Dissertation). Between Coordination and Cooptation: The Opposition's Dilemma in Africa, Stanford

University, 81. https://search.proquest.com/openview/101978f38c9b5ef507ed5b51b60b90de/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y

— Pamir Hazem (2015, Working Paper). Getting Ahead of Greenhouse Gas Emission: A Policy Shift from Command and Control to Cap and Trade, Afghan Legal Academia, 24.

— Hijratullah Safi (2015, Working Paper). Toward Compensation for Wrongful Imprisonment and Wrongful Detention in Afghanistan, Afghan Legal Academia, 9.

— Ana Larson (2010, Discussion Paper). The Wolesi Jirga in Flux, 2010: Elections and Instability I, The Afghanistan Research and Evaluation Unit, 8. http://areu.org.af/EditionDetails.aspx?EditionId=452&ContentId=7&ParentId=7

یوولسمه قاعده: انټرنیټي پانې

یوولسمه قاعده. ۱: د بنسټ پانه

د بنسټ نوم، د ورکتنې نېټه، د اصلي پانې لینک [Home Page].

بیلګه: شورای ملی دولت جمهوری اسلامی افغانستان، ۳ جدی ۱۳۹۴ش.
http://www.parliament.af/

یوولسمه قاعده. ۱. ۱: که چېرې د بنسټ د پانې یوه برخه د پام وړ وي

د بنسټ نوم، د پام وړ برخې سرلیک، د ورکتنې نېټه، د پام وړ برخې لینک.

بیلګه: شورای ملی دولت جمهوری اسلامی أفغانستان، ولسی جرگه، ۹ سرطان ۱۳۹۵ش.
http://wj.parliament.af/

یوولسمه قاعده. ۲: ویبلاګي مقالې او نورې ټولې انټرنیټي شخصي مقالې

د لیکوال بشپړ نوم، د پانې نوم (نېټه، که چېرې شته وي). د مقالې سرلیک، د ورکتنې نېټه، لینک.

بیلګه: محمد عارف رحمانی، خبرنامه (۴ سرطان ۱۳۹۶ش). برچیدن موانع؛ اقدام مثبت اما پیامدهای مبهم، ۲۴ سرطان ۱۳۹۶ش.
http://khabarnama.net/blog/2017/06/24/a-fair-initiative/

یوولسمه قاعده. ۲. ۱: که چېرې لیکوال ونه لري

د پاڼې نـوم (نښتـه، که چېرې یـاده شـوي وي). د موضوع سـرلیک، د ورکتنې نښتـه، لینک.

بېلګه: ولایت غور، (۱۳۹۳ش). فساد همچنان در افغانستان بیداد میکند، ۵ حمل ۱۳۹۵ش.

http://ghur.blogfa.com/post/552

یوولسـمه قاعـده. ۳: کـه چېرې د بلې ژبـې مقاله وي، پورتنـۍ قاعدې په پـام کی نیـول کیږي.

بیلګې:

— National Democratic Institute, 20 Sep. 2012, https://www.ndi.org/

— National Democratic Institute, Afghanistan, 7 Jul. 2008, https://www.ndi.org/afghanistan

— Shamshad Pasarlay, Mohammad Qadamshah, Clark B. Lombardi, International Journal of Constitutional Law Blog (May 8, 2015). Reforming the Afghan Electoral System: The Current Debate and its Implications for the Plans to Amend the Afghan Constitution, 25 Feb. 2019, http://www.iconnectblog.com/2015/05/reforming-the-afghan-electoral-system-the-current-debate-and-its-implications-for-the-plans-to-amend-the-afghan-constitution/#more-4123.

دولسمه قاعده: شفاهي بحثونه

دولسمه قاعده. ۱: لیکچر

د لیکچـر ورکوونکـي بشـپړ نـوم (د لیکچـر نېټـه). د لیکچر سـرلیک، د سیمینار/ورکشـاپ، سـمپوزیم سـرلیک، د جوړوونکـي بنسټ نوم، ځای.

بېلګـه: عبدالعزیـز دانـش (۱۴ نوامبـر ۲۰۱۷). نظام قضایی و شـفافیت بحیث ابـزار بـرای مبارزه با فسـاد افغانسـتان، چهارمین کنفرانـس بین المللی مطالعـات حقوقـی افغانسـتان، بنیـاد حاکمیـت قانـون و صلـح بیـن الملل مکـس پلانـک، کابل.

دولسمه قاعده. ۲: مرکه

د مرکـه شـوي یـا ورسـره مکاتبـه شـوي شـخص بشـپړ نـوم (نېټـه، د مرکـې ډول).

لومړۍ بېلګه: مصاحبه: لطف الرحمن سعید (۳ قوس ۱۳۹۵ش، رو در رو).
دویمه بېلګه: مصاحبه: لطف الرحمن سعید (۱۷ اسد ۱۳۹۵ش، اسکایپ).
دریمه بېلګه: مکاتبه: لطف الرحمن سعید (۳ قوس ۱۳۹۵ش، ایمیل).
څلورمـه بېلګـه: مصاحبـه و مکاتبـه: لطف الرحمن سـعید (۳ قـوس ۱۳۹۵ش، اسـکایپ و ایمیل).

دولسـمه قاعده. ۲. ۱: که چېرې مرکه شـوی یا ورسـره مکاتبه شوی شخص د نـوم لـه یادولو سـره رضایـت ونه لري، کېدای شـي چـې د هغه له دنـدې یا هم د «ایکس شـخص» له اصطـلاح کار واخلو.

مرکه: دنده/ایکس شخص (د مرکې نېټه، د مرکې ډول).

لومړۍ بېلګه: مصاحبه: شخص ایکس (۱۲ عقرب ۱۳۹۵ش، رو در رو).

دویمه بېلګه: مصاحبه: کارمند کلیدی دولت (۷ حمل ۱۳۹۶ش، تیلفون).

دولسمه قاعده. ۳: د شورا یا جرګې پرېکړه

د شورا/ جرګې نوم، (نېټه) د دعوې موضوع، د پرېکړې شکلي ډول.

بېلګه: شورای قریه سنجد دره (۷ دلو ۱۳۹۱ش). حق آبه، فیصلهٔ شفاهی.

دولسمه قاعده. ۴: که چېرې مرکه، مکاتبه او یا هم شفاهي پرېکړه خپره شوي نه وي، د سرچینو په لړلیک کې نه شاملېږي، یوازې په لمنلیک کې یادېږي.

دیارلسمه قاعده: انځوریزې او غږیزې سرچینې

دیارلسمه قاعده. ۱: کـه چېرې ویډیو په یـوې ټلویزیونې یا شـبکه یې پروګرامونـو پـورې اړوند وي

د پروګـرام نـوم: د پروګـرام موضـوع، (نېټـه). د ویډیـو خپرنـدوی، لینـک.

بېلګه: سیاه و سفید: معادن افغانستان، (۹ اکتوبر ۲۰۱۵). تلویزیون طلوع. https://www.youtube.com/ watch?v=ddX9gTTkVR8

دیارلسـمه قاعـده. ۱. ۱: کـه چېـرې ویډیو پـه رسـنیز او یا هم سـینمایې ګروپونـو پـورې اړوند وي

د ویډیـو سـرلیک، (نېټـه، کـه چېـرې شـته وي) د ویډیـو خپرندوی، لینک .

بېلګـه: رفتـار غیرانسـانی توسـط زن فلمبـردار مجارسـتانی، (۹ سـپتامبر ۲۰۱۵) رجب صفایی.
https://www.youtube.com/watch?v=UpsiahzrCdg

دیارلسمه قاعده. ۲: غږیزه سرچینه

د سـرچینې سـرلیک، خپرنـدوی بنسـټ (نېټـه، که چېرې شـته وي). لینک

بېلګـه: آیـا کمیسـیون انتخابـات تاریـخ برگـزاری انتخابـات را تعییـن کـرده اسـت؟، رادیـو آزادی (۲۸ حـوت ۱۳۹۶ش).
https://da.azadiradio.com/a/29109313.html

دیارلسمه قاعده. ۳: که چېرې انځوریزه یا غږیزه سرچینه پر بلې ژبې خپره شوې وي، پورتنۍ قاعدې دې رعایت شي.

بیلکې

- ATN Debate, 2014 Presidential Election (Feb. 15, 2014). YouTube https://www.youtube.com/watch?v=f0r-Vi8y52c
- A Look at the State of Diplomatic Efforts in Afghanistan, NPR (Oct. 31, 2017). https://www.npr.org/2017/10/31/561246005/a-look-at-the-state-of-diplomatic-efforts-in-afghanistan

لسګوني اصول

لومړی اصل: په لمنلیک کې د سرچینو له تکراري لیکلو څخه د مخنیوي په پار، لاندې ټکي باید په پام کې ونیول شي:

۱) که چېرې یوه سرچینه څو ځل په یو بل پسې یاده شي، کولای شو چې د "هماغه" اصطلاح په یادولو سره او ورپسې د مخ/ماده/ د قضیې ګڼه، راوړلو سره یې له تکرار څخه مخنیوی وکړو.

ېلګه ۱: هماغه، ۱۵۴.

ېلګه ۲: هماغه، ۶ ماده.

ېلګه۳: هماغه، ۳۰۱.

۲) که چېرې په پخوانې لمنلیک کې څو سرچینې له یو بل سره یادې شوې وي، نو دغو سرچینو ته د اشارې لپاره باید په لمنلیک کې د هماغې سرچینې د لیکوال /قانون/بنسټ نوم له "هماغه" اصطلاح څخه وروسته ولیکل شي.

ېلګه ۱: هماغه، محمد طاهر هاشمي، ۱۵۴.

ېلګه ۲: هماغه، د انتخاباتو قانون، ماده ۶.

ېلګه ۳: هماغه، ستره محکمه، ۱۲۳.

۳) یوې داسې سرچینې ته د ورګړځېدا لپاره چې څو لمنلیکه د مخه یا هم وروسته یاده شوې وي، لیکوال باید له "... ګڼه لمنلیک ته دې مراجعه وشي" عبارت څخه داسې ګټه واخلي چې د لیکوال/ بنسټ او مخ یادونه هم ورسره شوي وي.

ېلګه ۱: (۱۳) ګڼه لمنلیک ته دې مراجعه وشي. محمد طاهر هاشمي، ۱۵۴.

بېلګه ۲: (۱۵) ګڼه لمنلیک ته دې مراجعه وشي. د استیناف محکمه، ۱۶۶.
بېلګه ۳: (۱۳) ګڼه لمنلیک ته دې مراجعه وشي. د انتخاباتو قانون، ۷ ماده.

۴) په انګلیسي رسالو کې په لمنلیک کې د "هماغه" پر ځای له "ibid" او د "مراجعه وشي" پر ځای د "supra note" اصطلاح کارول کیږي.

نوټ: د دې لارښود لومړۍ قاعده (اسلامی منابع) له دې اصل څخه مستثنی ده.

دویم اصل: که چېرې د یوې سرچینې ځینې برخې لکه د لیکوال نوم، د قضیې ګڼه او یا هم یوه بله برخه معلومه نه وي او د موندنې امکان یې هم نه وي، څېړونکی کولای شي له "____" علامې څخه ګټه وکړي. له دې ټکي څخه په استثنایي حالاتو کې ګټه کېږي او په عادي دول ترې ګټه د څېړنې باور ته زیان رسوي.

نوټ: څلورمه قاعده. ۴ او لومړۍ قاعده. ۲.۲ له دې اصل څخه مستثنی دی.

درېیم اصل. د ځینو مخففاتو کارول په مأخذ لیکنه کې:

۱) لیکوال کولای شي چې په اختیاري دول له "م" او "م م" څخه د "مخ/ مخونو" پر ځای او له "ټ" څخه د "ټوک" پر ځای په لمنلیک کې ګټه وکړي، خو پر دې شرط چې په ټولو لمنلیکونو کې له یو نورم څخه ګټه واخلي.

بېلګه: محمد طاهر هاشمي (۱۳۸۴ل). د ډیموکراسۍ پر لور: د افغانستان اساسي قانون او نوی سیاسي نظام، کابل، پرنیان خپرندوی بنسټ، ۱۵۲-۱۶۱.

یـا: محمـد طاهـر هاشـمي (۱۳۸۴ل). د ډیموکراسـۍ پـر لـور: د افغانسـتان اساسـي قانون او نوی سیاسـي نظـام، کابل، پرنیان خپرندوی بنسـټ، ۱۵۲م.

یـا: محمـد طاهـر هاشـمي (۱۳۸۴ل). د ډیموکراسـۍ پـر لـور: د افغانسـتان اساسـي قانـون او نـوی سیاسـي نظـام، کابـل، پرنیـان خپرنـدوی بنسـټ، ۱۵۲-۱۶۱م م.

یـا: محمـد طاهـر هاشـمي (۱۳۸۴ل). د ډیموکراسـۍ پـر لـور: د افغانسـتان اساسـي قانـون او نـوی سیاسـي نظـام، کابـل، پرنیـان خپرنـدوی بنسـټ، ۱۵۲-۱۷۰، ۱۶۱، ۱۶۳ م م.

۲) د دی لارښود په قواعدو کی "x" د شمیری په معنا ده.

څلـورم اصـل: د سـرچینو د کال او یـا هم نښې پـه یادولو کـې دې لاندې اصول رعایت شـي:

۱) د نښې پـه لیکلـو کـې دې ورځ په عدد، میاشـت په تـورو او کال هم په عـدد ولیکل شـي. د بېلګې په توګـه: ۱۰ ثور ۱۳۸۸ش.

۲) کـه چېرې پـه سـرچینه لیکنـه کـې یـوازې د کال یادونـه پـکار وي، د هجـري لمریـز او هجـري سـپوږمیز کال د تشـخیص لپـاره دې د هجـري لمریـز کال لپـاره د (ل) تـوری او د هجـري سـپوږمیز کال لپـاره دې (س) تـوری د کال تـر څنـګ د لینـده کیو پـه منځ کې ولیـکل شـي. د بېلګې په توګـه: (۱۳۸۸ل)، (۱۴۱۱س).

پنځـم اصـل: پـه انګلیسـي ژبـه د سـرچینو د لیکلو پـر مهـال دې لاندې ټکـي په پـام کـې ونیول شـي:

۱) د "Volume" پـر ځـای دې لـه "vol." څخـه، د "Article" پر ځای دې لـه "art." څخـه او د "Resolution" پـر ځای دې لـه "Res." څخه ګټنه وشـي.

۲) د زېږدیز کال په لیکلو کې لیکوال کولای شي د میاشتې بشپړ نوم او یا یې هم لنډیز ولیکي، لکه: "December" او یا هم ".Dec".

شپږم اصل: د یو لیکوال د څو سرچینو لیکل: په دې حالت کې د لیکوال آثار د خپرېدا د کال په ترتیب درج کېږي. که چېرې لیکوال په یو کال کې څو سرچینې خپرې کړې وي، نو د خپرېدا د کال تر څنګ سرچینې د ابجد په ترتیب د الفبا په تورو سره لیکل کېږي. په هغو سرچینو کې چې نېټه یې زېږدیزه وي، له انګلیسي تورو څخه ګټنه کېږي.

اووم اصل: که چېرې شخص اصلي سرچینې ته لاسرسی ونه لري، خو یو بل شخص په خپل علمي آثر کې له هغې سرچینې څخه ګټنه کړې وي، په دې حالت کې دویم لیکوال کولای شي له هغې سرچینې څخه د نامستقیم نقل قول په توګه ګټه واخلي او له لومړي لیکوال څخه دې په خپل متن کې یادونه هم وکړي.

اتم اصل: څېړونکی او لیکوال باید علمي امانتداري رعایت کړي، یا نې:

(۱) کله چې یو لیکوال له یوې سرچینې څخه په خپله رساله یا کتاب کې ګټه اخلي، باید له هغې سرچینې څخه په لمنلیک کې یادونه وکړي.

(۲) د کاپي - پیسټ (Copy-Paste) نه ګټه اخستل چه په څېړنیز رساله او کتاب کې علمي غلا شمیرل کیږي، ډډه وشي، په استثنا در محدود مواردو چه مستقیم نقل قول کیږي.

(۳) د ټولې رسالې یا کتاب دلیکلو لپاره دې له یوې، دوو، یا هم درېوو

سـرچینو څخـه ګټه اخیسـتلو نـه دې ځان وسـاتي. خو که چېرې رسـاله یا کتـاب پر یوې مشـخصې سـرچینې د کره کتنې په دود لیکل شـوې/ شـوی وي، بیـا یې کړای شـي.

نهـم اصـل: ددی لارښـود ټولی قاعدی پـه لمنلیک کـی د منابعـو د لیکلو لپـاره دی. د سـرچینو د لړلیـک پـه لیکلـو کـې د دی لارښـود ټولې قاعـدې د لانـدې ټکیـو پـه رعایت سـره په پـام کې ونیول شـي:

۱) د لومـړي لیکـوال تخلص، کامه او ورپسـې دې د دویمـو لیکوالو نومونه یاد شي.

۲) د مخونو شمیری نه لیکل کېږي.

۳) د قوانینو مادې نه لیکل کېږي.

۴) مرکې او مکاتبې نه لیکل کېږي.

۵) انټرنیټي پاڼې نه لیکل کېږي.

۶) هغـه سـرچینې چـې د آثر په متـن کې پرې اسـتناد شـوی دی، نه لیکل کېږي.

۷) لومـړی د رسـمي ژبو سـرچینې او بیا د نـورو ژبو سـرچینې د الفبا تورو په ترتیـب تنظیمېږي.

۸) پـه ماخـذ لیکنـه کـی د لیکـوال اوصـاف و القاب لکـه داکتر، ماسـتر، قانونپـوه، پوهانـد، پوهنمـل، شـیخ، علامه او داسـی نـور لـه کارولو څخه ډډه وشي.

لسـم اصـل: هغه غږیز یـا انځوریـز فلم چې په یـوې باوري سـرچینه کې نـه وي خپور شـوی او د ثبت لپـاره یې د لوریو رضایت هم نه وي اخیسـتل شـوی، پـه لمنلیـک او یا هم د سـرچینو په لړلیـک کې د سـرچینې په توګه نه لیـکل کېږي.

The Pashto translation of this citation guide was done by Hijratullah Ekhtyar, teaching assistant at Law Faculty of Nangarhar University and reviewed by Ihsanullah Faisal, teaching assistant at Law Faculty of Kandahar University and Lutfurahman Saeed, senior teaching assistant at Sharia Faculty of Kabul University. Lastly, we recognize and appreciate the contributions of Masood Ahmad, country manager of LESPA, and Ahmad Nadeem Kakar, administrative officer of LESPA, in the logistics of this book.

About the Greenbook

The Greenbook is primed to standardize scholarly works, especially those of law and sharia academics and researchers. This *Citation Guide* is inspired by some international legal citation guides such as Bluebook and Redbook, as well as citation methods regularly used inside the country. This *Guide* is authored by Dr. Mohammad Bashir Mobasher, legal education advisor of LESPA, and reviewed and edited by Mohammad Ibrahim Ibrahimi, professor at Sharia Faculty of Kabul University; Lutfurahman Saeed, senior teaching assistant at Sharia Faculty of Kabul University; Mohammad Farid Tanin, associate professor at Kabul University and academic board member of the Ministry of Higher Education; and, Hashmat Khalil Nadirpor, legal advisor of LESPA. In addition, in order to receive feedbacks from broader circle of scholars, a draft copy of this book was submitted to the faculty members of different universities from across Afghanistan. After a careful review by Khwaja Mohammad Zubair Sediqqi, senior teaching assistant and director of program development of the Ministry of Higher Education, Ghulam Mustafa Nukhba, associate professor at Sahria Faculty of Kabul University and its approval by Abdul Tawab Balakarzai, the deputy minister for academic affairs of the Ministry of Higher Education, the Greenbook was published.

About Legal Education Support Program-Afghanistan (LESPA)

LESPA is a grant program implemented by the University of Washington School of Law to build capacity in Law and Shari'a faculties of public universities throughout Afghanistan. Funded by the US Department of State-INL, it is a successor to the INL-funded UW—Afghan Legal Educators Program (UW—ALEP), implemented by the University of Washington School of Law (UWLS) from December 2004. The UW programs have brought more than 150 Afghan legal academics to the United States, over 97% of whom have returned to work in Afghanistan. Like most programs in Afghanistan, LESPA has operated in a dynamic, rapidly evolving environment which requires frequent strategic and tactical adjustments to match inputs to intended impacts. The rapid growth in the number of Law and Shari'a faculties since the design and inception of LESPA has had an especially strong impact on program implementation.

Greenbook
A Guide to Legal Citation

M. Bashir Mobasher

With

Lutforahman Saeed

Hashmat Khalil Nadirpor

Mohammad Ibrahim Ibrahimi

Mohammad Farid Tanin

Hijratullah Ekhtyar

Ihsanullah Faisal